පරාභව සූත්‍රය

(පිරිහීමේ දෙරටු විසිතුන)

සම්පාදක:

පූජ්‍ය නිකපිටියේ ගුණරතන හිමි.

(ධර්මදානය පිණිසයි)

පෙරවදන

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

එක් සමයක තව්තිසා දෙව්ලොව රැස් වූ දෙවියන් අතර **"දානයන් අතර අග්‍ර දානය කුමක් ද?, රසයන් අතර අග්‍ර රසය කුමක් ද?, ඇලීම් අතර කුමන ඇලීම අග්‍ර වේ ද?, තෘෂ්ණාක්ෂය කුමක් හෙයින් ශ්‍රේෂ්ඨ යැයි කියනු ලැබේ ද?"** යැයි ප්‍රශ්න සතරක් හට ගත්හ. මෙම ප්‍රශ්න විසඳීමට එක දෙව් කෙනෙකුට වත් නොහැකි වූහ. මෙම ප්‍රශ්න ඔවුනොවුන් අතර යොමු කරමින් දසදහසක් සක්වළ පුරා පැතිරුණක්ව විසඳුමක් නැතිව දොළොස් වසක් ඉක්ම ගියහ. පසුව දසදහසක් සක්වළ වැසි දෙවියෝ එක්ව මේ මංගල සක්වළෙහි රැස්ව සතර වරම් දෙව් රජවරුන් වෙත ගොස් ඇසූහ. වරම් දෙව් රජවරු ද එහි අර්ථ නොදත් බැවින් ඒ දේව සමූහයා සමග සක්දෙවු රජතුමා වෙත ගියහ. සක්දෙවු රජතුමා ද නොදත් බැවින් ඒ සියලු දේව සමූහයා සමග එක් දිනක මධ්‍යම රාත්‍රියෙහි ජේතවනාරාමයෙහි වැඩහුන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත පැමිණ මේ ප්‍රශ්න විචාළේ ය.

ශාස්තෲන් වහන්සේ "මැනවි මහරජ, මා විසින් පාරමී පුරා මහා පරිත්‍යාගයන් කොට නුඹලා වැනි ලෝ සතුන් ගේ සැක දුරු කර දීමටම සර්වඥතාඥාන ප්‍රතිවේධ කර ගත්තෙමි" යැයි වදරා එම ප්‍රශ්නයන්ට පිළිතුරු ලෙස "සියලු දානයන් අතර ධර්මදානය ශ්‍රේෂ්ඨ ය. සියලු රසයන් අතර ධර්ම රසය ශ්‍රේෂ්ඨ ය. සියලු ඇලීම් අතර ධර්මයෙහි ඇලීම ශ්‍රේෂ්ඨය. තෘෂ්ණාව ක්ෂය කිරීම අර්හත්වයට පමුණුවා සියලු දුක් නසන බැවින් ශ්‍රේෂ්ඨය", යනුවෙන් වදරා නැවත ද ගාථාවකින් මෙසේ වදාළ සේක.

"සබ්බදානං ධම්මදානං ජිනාති
සබ්බං රසං ධම්මරසො ජිනාති,
සබ්බං රතිං ධම්මරතී ජිනාති
තණ්හක්ඛයො සබ්බදුක්ඛං ජිනාති".

දානය වනාහි ආමිස දානය, ධර්ම දානය යැයි දෙ වැදෑරුම් වේ. මේ දාන දෙක අතරින් ධර්මදානය අග්‍ර වන්නේ ය. දිය යුත්ත **"දානය"** නම් වේ. එයින් චීවර, පිණ්ඩපාත, සේනාසන, ගිලන්පස, බෙහෙත්, පරිෂ්කාරාදිය පූජා බුද්ධියෙන් දන් දීම **"ආමිස දානය"** නම් වේ. ඒවා තණ්හා දිට්ඨි ආදියෙන් ස්පර්ශ කළ යුතු බැවින් **"ආමිස"** යයි කියනු

ලැබේ. ඒ ආමිස චේතනාවෙන් පරිත්‍යාග කළ යුතු බැවින් "**ආමිස දානය**" නම් වේ. මේ ආමිස වනාහි සියලු දානයන්ගේ නිදානය හෙවත් මූල හේතුවයි. සියලු සම්පත්තීන්ගේ මූලයයි.

අන්‍යයන් හට කරුණාවෙන් දහම් දෙසීම, ධර්ම කථිකයන්ට ගෞරව සත්කාර කොට දහම් දෙසවීම, දහම් පොත පත ලිවීම, ලියැවීමාදිය "**ධර්ම දානය**" නම් වේ. තව ද මේ කුසලධර්මය, මේ අකුසලධර්මය, මේ වැරදි ධර්මය ය, මේ නිවැරදි ධර්මය ය, මේ නුවණැත්තන් විසින් ගැරහිය යුතු ධර්මය, මේ නුවණැත්තන් විසින් පැසසිය යුතු ධර්මය, මේ ධර්මය අහිත පිණිස දුක් පිණිස පවතී. මේ ධර්මය හිතසුව පිණිස පවතී. යනුවෙන් ත්‍රිවිධ ද්වාරයෙන් සිදු කරන කුසල, අකුසල වශයෙන්, කර්ම, කර්ම පථ වශයෙන් බෙදමින්, කර්මය, කර්ම විපාකය වශයෙන් බෙදමින් මෙලොව පරලොව ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වශයෙන් දක්වන්නාක් මෙන් ප්‍රකට කරමින් අකුසල ධර්මවලින් වළක්වමින් කුසල ධර්මයන්හි පිහිටුවමින් ධර්මදේශනා කිරීම, දහම් පොත් ලියා බෙද දීමාදීය "**ධර්ම දානය**" නම් වේ.

එසේම බණ ඇසීම සියලු කුසලයන්ට උපකාර වේ. සත්වයෝ බණ නො අසත් නම් කිසිඳු කුසලයක් නොකරති. සියලු කුසලධර්ම කරන්නේ ම බණ ඇසීමෙන් ඇතිවන පැහැදීම නිසාම ය. බණ ඇසීමෙන්, බණ පොත පත කියවීමෙන් ලෞකික ලෝකෝත්තර ප්‍රඥාව වැඩෙයි. පරතෝඝෝෂ ප්‍රත්‍යය නැතිව සෝවාන් මාර්ගයට නො පැමිණිය හැකි බැවින් බණ අසා දැන ඉගෙන තිබිය යුතුම ය. එබැවින් මෙලොව යමෙක් මනුලොව පටන් බඹලොව දක්වා දණහිසින් දණහිස ස්පර්ශ වන සේ බුදු පසේබුදු මහරහතන් වහන්සේලා වඩා හිඳුවා අග්‍ර ලෙස සිව්පසයෙන් සංග්‍රහ කරන්නේ ද, එය සතර පද ගාථාවකින් කරන එම දානයෙහි ම දානානුමෝදනා කුසලයෙන් සොළොස්වන කලාවෙන් කලාවක් තරම් වත් නොවන්නේය.

සත් තිස් බෝධිපාක්‍ෂික ධර්ම හා නව ලෝකෝත්තර ධර්ම "**ධර්ම රසය**" නම් වේ. දෙවියන් ගේ සුධාබෝජනය ප්‍රධාන සත්ව ලෝකයෙහි ඇති සියලු ආහාර රස වර්ග සතර අපායට සසරට හෙලා දුක් ඇති කරවීමට සමත් ය. ධර්ම රසය ජරාමරණ දී දුක්වලින් ද අපා දුක්වලින් ද නිදහස් කොට නිවනට පමුණුවන බැවින් සියලු රසයන් ට වඩා ශ්‍රේෂ්ඨ වේ.

ලාභාපේක්ෂාවෙන් තොරව නිස්සරණාධ්‍යාශයෙන් යුතුව දහම් දෙසීම, දහම් ඇසීම, ධර්ම විනය ඉගෙනීම - ඉගැන්වීම, දහම් පොත පත කියවීම තුලින් උපදනා නිරාමිස ප්‍රීතිය "**ධර්මරතිය**" නම් වේ. අඹු, දරු, දාසි, දස්, ධන, ධාන්‍ය, නැටුම්, ගැයුම්, වැයුම් ආදියෙහි ඇලීම සසර දුකට හේතු වේ. නිරාමිස ප්‍රීතිමත් ධර්මරතිය අර්හත්වයෙන් සියලු දුක් අවසන් කරවන බැවින් සියලු ඇලීම්වලට වඩා ශ්‍රේෂ්ඨ වේ.

කාම, භව, විභව තෘෂ්ණාවන් නසාලන බැවින් අර්හත් මාර්ග ඥානය "**තෘෂ්ණාක්ෂය**" නම් වේ. ධර්මදානය, ධර්ම රසය, ධර්මරතිය තුල යෙදීම තුලින් සියලු සසර දුක් නසාලන බැවින්, ජය ගන්නා බැවින් අර්හත් මාර්ගය සියල්ලට ම ශ්‍රේෂ්ඨ වේ.

නිවන් සුව ලැබීමට තථාගත ධර්මය හැර අන් පිහිටක් නැත. එබැවින් තථාගත ධර්මය නිස්සරණාධ්‍යාශයෙන් දේශනා කිරීම, ශ්‍රවණය කිරීම, දහම් පොත පත කියවීම, දහම් පොත්පත් ලියා ධර්මදානය කිරීම ද අනෙකුත් දානාදී පින්කම් කිරීම, දස කුසල ධර්මයන්හි යෙදීමාදී මේ සියල්ල කැමති වන්නහුට ම ලෞකික ලෝකෝත්තර සියලු සැපතට පැමිණිය හැකි වෙයි. මේ කුසල ධර්මයන්ට අකැමැති වන්නා මේ සියලු සැපතින් පිරිහෙයි. මෙලෙස සත්වයන් ගේ දෙලොව දියුණුවට හා පිරිහීමට හේතු මනාව පැහැදිලි වන අගනා සූත්‍ර දේශනාවකි "**පරාභව සූත්‍රය**" මෙම ධර්ම දානමය කුසලය සියලු සත්වයන්ට ලොවී ලොවුතුරා සුව පිණිස වේවා!.

මෙයට මෙතැති

නිකපිටියේ ගුණරතන හිමි.

පටුන

පෙරවදන 3

සූත්‍ර පාළිය 9

පරාභව සූත්‍රයෙහි අර්ථ විවරණය 12

❄ සූත්‍ර නිදානය 12

❄ ප්‍රථම ධර්ම සංගායනාව 13

❄ පරාභව සූත්‍ර සංගායනාව 28

☸ නිසි බුද්ධෝපස්ථායෙකු නොවීම 29

☸ නිත්‍ය උපස්ථායෙකු පත් කර ගැනීම 30

☸ ප්‍රතික්ෂේප සතර 31

☸ ආයාචනා සතර 32

❄ නිදාන වර්ණනාව 34

❄ දෙවියන් පැන විචාරීම 41

❄ පිරිහීමේ දොරටු දේශනා කිරීම 44

☸ පූරණකාශ්‍යප 47

☸ මක්ඛලිගෝසාල 48

☸ අජිතකෙසකම්බල 48

☸ කකුධකච්චායන 49

☸ සඤ්ජය බෙල්ලට්ඨිපුත්ත 50

☸ නිගණ්ඨනාථපුත්‍ර 50

සූත්‍ර පාළිය

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

"එවං මෙ සුතං එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො අඤ්ඤතරා දෙවතා අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණා කෙවලකප්පං ජෙතවනං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතා ඛො සා දෙවතා භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි.

පරාභවන්තං පුරිසං - මයං පුච්ඡාම ගොතම
භගවන්තං පුට්ඨුමාගම්ම - කිං පරාභවතො මුඛං.

සුවිජානො භවං හොති - සුවිජානො පරාභවො,
ධම්මකාමො භවං හොති - ධම්මදෙස්සී පරාභවො.

ඉති හෙතං විජානාම - පඨමො සො පරාභවො,
දුතියං භගවා බ්‍රෑහි - කිං පරාභවතො මුඛං.

අසන්තස්ස පියා හොන්ති - සන්තෙ න කුරුතෙ පියං,
අසතං ධම්මං රොචෙති - තං පරාභවතො මුඛං.

ඉති හෙතං විජානාම - දුතියො සො පරාභවො,
තතියං භගවා බ්‍රෑහි - කිං පරාභවතො මුඛං.

නිද්දාසීලී සභාසීලී - අනුට්ඨාතා ච යො නරො,
අලසො කොධපඤ්ඤාණො - තං පරාභවතො මුඛං.

ඉති හෙතං විජානාම - තතියො සො පරාභවො,
චතුත්ථං භගවා බ්‍රෑහි - කිං පරාභවතො මුඛං.

යො මාතරං වා පිතරං වා - ජිණ්ණකං ගතයොබ්බනං,
පහු සන්තො න භරති - තං පරාභවතො මුඛං.

ඉති හෙතං විජානාම - චතුත්ථො සො පරාභවො,
පඤ්චමං භගවා බ්‍රෑහි - කිං පරාභවතො මුඛං.

යො බ්‍රාහ්මණං වා සමණං වා - අඤ්ඤං වාපි වනිබ්බකං,
මුසාවාදෙන වඤ්චෙති - තං පරාභවතො මුඛං.

ඉති හෙතං විජානාම - පඤ්චමො සො පරාභවො,
ඡට්ඨමං භගවා බ්‍රෑහි - කිං පරාභවතො මුඛං.

පහූතවිත්තො පුරිසො - සහිරඤ්ඤො සභොජනො,
එකො භුඤ්ජති සාදූනි - තං පරාභවතො මුඛං.

ඉති හෙතං විජානාම - ඡට්ඨමො සො පරාභවො,
සත්තමං භගවා බ්‍රෑහි - කිං පරාභවතො මුඛං.

ජාතිත්ථද්ධො ධනත්ථද්ධො - ගොත්තත්ථද්ධො ච යො නරො,
සඤ්ඤාතිං අතිමඤ්ඤෙති - තං පරාභවතො මුඛං.

ඉති හෙතං විජානාම - සත්තමො සො පරාභවො,
අට්ඨමං භගවා බ්‍රෑහි - කිං පරාභවතො මුඛං.

ඉත්ථිධුත්තො සුරාධුත්තො - අක්ඛධුත්තො ච යො නරො,
ලද්ධං විනාසෙති - තං පරාභවතො මුඛං.

ඉති හෙතං විජානාම - අට්ඨමො සො පරාභවො,
නවමං භගවා බ්‍රෑහි - කිං පරාභවතො මුඛං.

සෙහි දරෙහි සන්තුට්ඨො - වෙසියාසු පදිස්සති,
දිස්සති පරදරෙසු - තං පරාභවතො මුඛං.

ඉති හෙතං විජානාම - නවමො සො පරාභවො,
දසමං භගවා බ්‍රෑහි - කිං පරාභවතො මුඛං.

අතීතයොබ්බනො පොසො - ආනෙති තිම්බරුත්ථනිං,
තස්සා ඉස්සා න සුපති - තං පරාභවතො මුඛං.

ඉති හෙතං විජානාම - දසමො සො පරාභවො,
එකාදසමං භගවා බ්‍රෑහි - කිං පරාභවතො මුඛං.

ඉත්ථිං සොණ්ඩිං විකිරණිං - පුරිසං වාපි තාදිසං,
ඉස්සරියස්මිං ඨපාපෙති - තං පරාභවතො මුඛං.

ඉති හෙතං විජානාම - එකාදසමො සො පරාභවො,
ද්වාදසමං භගවා බ්‍රෑහි - කිං පරාභවතො මුඛං.

අප්පභොගො මහාතණ්හො - ඛත්තියෙ ජායතෙ කුලෙ,
සො ච රජ්ජං පත්ථයති - තං පරාභවතො මුඛං.

එතෙ පරාභවෙ ලොකෙ - පණ්ඩිතො සමවෙක්ඛිය,
අරියො දස්සනසම්පන්නො - ස ලොකං භජතෙ සිවන්ති”.

පරාභව සූත්‍රයෙහි අර්ථ විවරණය

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

භාග්‍යවත් අර්හත් සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත්නුවර ජේතවනාරාමයෙහි වැඩසිටි සේක් ධර්ම ශ්‍රවණය පිණිස පැමිණි දසදහසක් සක්වළ වැසි අප්‍රමාණ දිව්‍ය බ්‍රහ්ම පිරිසක් අරභයා මෙම **"පරාභව සූත්‍රය"** දේශනා කොට වදාළ සේක. මෙම සූත්‍රයෙහි අර්ථ විවරණය මෙසේ ය.

❄ සූත්‍ර නිදානය

"එවං මෙ සුතං එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජේතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ."

"මා විසින් මෙසේ අසන ලදී. එක් සමයක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත් නුවර ජේතවනය නම් වූ අනාථපිණ්ඩික මහ සිටුතුමා විසින් සාදවා පූජා කරන ලද ආරාමයෙහි වැඩ වසන සේක."

බුද්ධෝපස්ථායක වූ ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ විසින් ප්‍රථම සංගායනා කාලයෙහි ධර්ම සංගායනා කරන්නා වූ ආයුෂ්මත් මහා කාශ්‍යප මහරහතන් වහන්සේ විසින් විමසූ කල්හි පන්සියයක් මහරහතන් වහන්සේලා හමුවෙහි මෙම සූත්‍රය සංගායනාවට භාජනය කළේ ය. මෙය ඛුද්දක නිකායේ සුත්ත නිපාතයේ උරග වර්ගයෙහි එන සත් වන සූත්‍ර දේශනාවයි.

භාග්‍යවත් අර්හත් සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේ වනාහි සියලු ධර්මයන් තමන් වහන්සේ විසින් ම අවබෝධ කළ සේක. ආචාර්යවරයෙකු නොමැත්තේ ය. ලෝක නාථ වූ භාග්‍යවත් අර්හත් සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේ දම්සක් පැවතුම් සූත්‍ර දේශනාවෙහි පටන් සුභද්‍ර පරිබ්‍රාජක තුමා හික්මවීම දක්වා වූ පන්සාලිස් වස තුළ කළ යුතු සියලු බුද්ධ කෘත්‍යයන් සම්පූර්ණ කොට කුසිනාරා නුවර උපවර්තන

නම් මල්ල රජ දරුවන්ගේ සල් වනයෙහි යමක ශාල වෘක්ෂයන් අතර පනවන ලද උතුම් බුද්ධාසනයෙහි නැවත නො නැඟිටිනා සෙය්‍යාවෙන් වැඩ හිඳ වෙසක් පුර පසලොස්වක පොහෝය දින අලුයම් වෙලෙහි අනුපාදිශේෂ පරිනිර්වාණ ධාතුවෙන් පිරිනිවන් පා වදාළ සේක.

❄ ප්‍රථම ධර්ම සංගායනාව

තථාගතයන් වහන්සේගේ පරිනිර්වාණය නිමිත්තෙන් රැස් වූ සත් ලක්ෂයක් භික්ෂු සංඝයා වහන්සේ අතර සංඝ ස්ථවිර වූ මහා කාශ්‍යප මහරහතන් වහන්සේ තථාගතයන් වහන්සේගේ පරිනිර්වාණයෙන් සත් වන දින පාවා නුවර සිට කුසිනාරාව වෙත වඩිමින් සිට මඳක් විවේක ගැනීම පිණිස මාර්ගයෙන් ඉවත්ව එක් වෘක්ෂ මූලයක වැඩසිටි සේක. එකල්හි පාවා නුවර වැසි එක් උපාසකයෙක් බුද්ධ ශරීරයට ගෞරව දක්වා දෙවියන් විසින් ආකාශයෙහි සිට බුදු සිරුරට පූජා කරන ලද පාත්‍රයක් පමණ වූ දිව්‍යමය මදාරා මලක් රැගෙන පාවා නුවර වෙත යමින් සිට මහා කාශ්‍යප මහරහතන් වහන්සේ වෙත පැමිණ වැඳ සිටියේ ය. එවිට තෙරුන් වහන්සේ ඒ උපාසක තුමාගෙන් "**කොහි සිට එන්නේ ද**" යැයි අසා සිටියේ ය. ඔහු කුසිනාරාවෙහි සිට ආවෙමි යැයි කීවේ ය. "**අපගේ ශාස්තෘන් වහන්සේ දන්නෙහි ද**" යැයි තෙරුන් වහන්සේ විචාළේ ය. තථාගතයන් වහන්සේ පිරිනිවී සත් දවසක් වන බව කීවේ ය. එය අසා රහතන් වහන්සේලා ද, අනාගාමී ආර්‍යයන් වහන්සේලා ද ධර්ම සංවේග උපදවා ගත්හ. කාම රාග ව්‍යාපාද ප්‍රහීණ නොවුණු බැවින් සෝවාන්, සකෘදගාමී ආර්‍යයන් වහන්සේලා ද, කල්‍යාණ පෘථග්ජන භික්ෂූන් වහන්සේලා ද අඬා වැලපෙන්නට වූහ.

ඒ අවස්ථාවේ සුභද්‍ර නම් මහලු පැවිද්දෙක් ඒ පිරිසෙහි සිටියේ ය. එම භික්ෂුව පූර්වයෙහි ආතුමා නුවර කරණවෑමියෙකු ව සිට වයස්ගත ව පැවිදි වූවෙකි. මහලු වයසේ සිටි බැවින් දරුවන් ලවා තම ගෙවත්තෙහි ම කුටියක් සාදවාගෙන එහි සිටිමින් තම දරුවන්ගේ කෙස් රැවුල් කපමින් ජීවිකාව කළේ ය. එක් චාරිකා සමයක තථාගතයන් වහන්සේ එක්දහස් දෙසිය පනසක් පමණ වූ මහත් භික්ෂු පිරිසක් පිරිවරාගෙන කුසිනාරා නුවර සිට ආතුමා නුවරට වැඩි සේක. එකල්හි

එම භික්‍ෂුව තථාගතයන් වහන්සේ විශාල සඟ පිරිසක් සමග වඩින්නේ ය යැයි අසා සාමණේර භාවයෙන් සිටි තම දරුවන් දෙදෙනා අමතා **"දරුවනි, නුඹලා ගොස් හිස කෙස් කැපීමට උවමනා උපකරණ රැගෙන ගෙයක් පාසා ඇවිද මිනිසුන්ගේ කෙස් රැවුල් කපා ලුණු තෙල් හා අනුභව කළ යුතු දේ රැස් කරව්. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ප්‍රධාන සංඝයාට බෙහෙත් කැඳ දනයක් දෙන්නෙමු"** යැයි කීවේ ය. ඒ සාමණේර පැවිද්දෝ ද එසේ කළහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඩි කල්හි මිනිසුන්ගේ ද අත් උදව් ඇතිව එලෙස එක්රැස් කරන ලද දෙයින් භොජ්ජ යාගුවක් (ඝන කැඳක්) සැදවූහ. ගිතෙල්, මී පැණි, මත්ස්‍ය, මාංශ, මල් එල රස ආදිය ද, යම් කෑ යුතු දෙයක් වේ ද ඒ සියල්ල එහි දැම්මවී ය. තව ද හකුරු යොදා කරන ලද **"මධුගෝළක"** නම් කැවිලි ද පිළියෙල කරවූයේය. මෙයට **"අතිරස කැවුම්"** යැයි ද, **"මධුසීසක"** යැයි ද කියනු ලැබේ. මේ සියල්ල දන්නා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ භික්‍ෂු සංඝයා සමග නගරයට පිඬු පිණිස වැඩි සේක. මිනිස්සු **"භාග්‍යවතුන් වහන්සේ භික්‍ෂු සංඝයා සමග නගරයට පිඬු පිණිස වඩියි, ඔබ කවුරුන් හට කැඳ පිළිගන්වන්නෙහි ද"** යැයි එම භික්‍ෂුවට කීහ. එවිට ඒ භික්‍ෂුව කලබල වී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඉදිරියට ගොස්, **"ස්වාමීනි භාග්‍යවතුන් වහන්ස, කැඳ පිළිගන්නා සේක්වා"** යැයි ආරාධනා කළේ ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ **"මහණ, නුඹ කෙසේ කැඳ සැකසුවේ ද"** යැයි අසා ගර්හා කොට අකප්පිය සමාදනය ද, **"පූර්වයෙහි භාවිතා කළ කරණවෑම් බඩු පාවිච්චි නොකළ යුතුය"** යැයි ද මෙසේ ඒ භික්‍ෂුව නිමිති කොට දුෂ්කට සිකපද දෙකක් පනවා දැහැමි කථාවක් කොට භික්‍ෂූන් අමතා මෙසේ වදළ සේක. **"මහණෙනි, අනේක කල්ප කෝටි ගණනක් භෝජනය සොයන්නවුන් සමගම මේ දීර්ඝ සංසාරයේ කල් ගත කරන ලදී. මෙය වනාහි නුඹලාට අකැප ය. මේ අධර්මයෙන් උපයා ගත් භෝජනය පරිභෝග කළවුන් අනේක වූ ආත්මභාව සිය දහස් ගණනක් අපායෙහි ම උපදින්නෙහි ය. ඉවත් වන්න, මෙය පිළි නො ගන්න"** යැයි වදරා පිඬු පිණිස වැඩි සේක. එක් භික්‍ෂුවකුදු එය පිළි නො ගත්හ. සුභද්‍ර භික්‍ෂුව නො සතුටු ව **"මොහු සියල්ල දනිමි යි ඇවිදියි. ඉදින් නො ගනු කැමැත්තෙහි නම් එය කිය යුතු නොවන්නේ ද, මා වෙහෙසීමෙන් කරන ලද සියල්ල මොහු විසින් නසන ලද්දේ ය. මොහු මා කෙරෙහි හිතවත් බවක් නැත්තේ ය"** යැයි තථාගතයන් වහන්සේ සමග වෛරී ව සිට තථාගතයන් වහන්සේ ජීවමාන ව සිටියදී කිසිවක් කියන්නට

නොහැකි ව සිට පිරිනිවියේ යැයි අසා සතුටු ව අඬා වැලපෙන භික්ෂූන් අමතා මෙසේ කීවේ ය.

"ඇවැත්නි, ශෝක නො කරව්. නො වැලපෙව්. අපි ඒ මහා ශ්‍රමණයාගෙන් සම්පූර්ණයෙන් මිදුණෝ වෙමු. ඒ මහා ශ්‍රමණයා මෙය නුඹලාට කැපය, මෙය නුඹලාට අකැප ය යනාදී ලෙස සිකපද පනවමින් අපි පීඩාවට පත් කරනු ලැබුවෝ වෙමු. දැන් අපි ඒ ගැහැට වලින් නිදහස් වූවෝ වෙමු. එබැවින් දැන් අපි යමක් කැමැත්තෙමු නම් එය කරන්නෙමු. යමක් අකැමැත්තෙමු නම් එය නො කරන්නෙමු" යැයි මේ වචනය කීවේ ය.

මේ වචනය මහා කාශ්‍යප මහ රහතන් වහන්සේට හදවතට වැදුණු පහරක් මෙන් ද, හිසට පහත් වූ වියලි හෙනයක් මෙන් ද හැඟී ගියේය. මහත් වූ ධර්ම සංවේගයක් හට ගත්තේ ය. තෙරුන් වහන්සේ සිතන සේක් **"සත් දිනකට පෙර භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිරිනිවන් පෑ නමුත් අද ද ඒ බුදු සිරුර රන් පැහැයම ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් දුකසේ ගොඩනැගූ සසුනෙහි පාපී කසටක්, කටුවක් හට ගත්තේ ය. මෙවන් පාපී පුද්ගලයන්ට වැඩෙන්නට ඉඩ ලැබුණ හොත් තවත් සහායකයන් ලැබ ශාසනය පසු බස්සවන්නට හැකි වන්නේ ය. ඉදින් වනාහි මම මේ මහල්ලා ව මෙහි දී ම රෙදි කඩක් අන්දවා අළු විසුරුවා බැහැර කරන්නෙම් නම්, මිනිස්සු ශ්‍රමණ ගෞතමයන් වහන්සේගේ දේහය තිබිය දී ම ශ්‍රාවකයෝ විවාද ඇති කර ගනිති යැයි අපට දෙස් පවරන්නාහුය"** යැයි සිතා නැවත ද මෙසේ සිහිපත් කළේ ය.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් එකට එකතු නොකළ මල් රාශියක් මෙන් ධර්මය දේශනා කරන ලදී. එහි යම් සේ වාතය වැදීමෙන් සමහර මල් විසිරී යයි. එපරිද්දෙන් මෙබඳු පවිටු පුද්ගලයන් නිසා කල් ගතවන විට විනයෙහි සිකපද එක දෙක බැගින් විනාශ වී යන්නේ ය. සූත්‍රයන්හි එකක් දෙකක් ප්‍රශ්න වාරයන් නැසී යන්නේ ය. අභිධර්මයෙහි එක දෙක වෙනස් වාරයන් නැසී යන්නේ ය. මෙසේ පිළිවෙලින් මුල නැසුණු කල්හි අපි පිසාචයන් හා සම වූවෝ වෙමු. එබැවින් ධර්මයත් විනයත් සංගායනා කරන්නෙමි. මෙසේ ඇති කල්හි ශක්තිමත් නූලකින් ගැට ගසන ලද මල් මාලාවක් මෙන් ධර්ම - විනය දෙක ස්ථිරව පිහිටන්නේ ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ සඳහා ම මට පෙර ගමන්

කළ සේක. අවවාද තුනකින් උපසම්පදාව දුන් සේක. කයින් සිවුරු මාරු කළ සේක. මේ සියල්ලට වඩා අසාධාරණ වූ නවානුපූර්ව විහාර සමාපත්තීන්ගෙන් සම තැන තැබූ සේක. මෙසේ තමන් වහන්සේ හා සම තැන්හි තැබීමෙන් අනුග්‍රහ කරන ලද මට ධර්ම - විනය සංගායනාව හැර අන් කිනම් මගකින් ණය නැති බවක් වන්නේ ද, සක්විති රජ කෙනෙකු තමන්ගේ සන්නාහයත් ඓශ්චර්යයත් දීමෙන් ස්වකීය කුල වංශය පිහිට වූ පුතුට මෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ **"මෙතෙම මාගේ සද්ධර්ම වංශය පිහිටුවන්නෙකු වන්නේ ය"** යැයි දැන මේ අසාධාරණ අනුග්‍රහයෙන් මට අනුග්‍රහ කළ සේක යැයි සිතුවේ ය. එසේම **"මා වැනි භික්ෂූන් වහන්සේලා සිටියදී මේ පාපියෙකුට සසුනෙහි දියුණු වන්නට ඉඩක් නො තැබිය යුතු ය. යම්තාක් අධර්මය අවිනය නො බැබළේ ද ඒ තාක් ධර්මයත් විනයත් පසු බසින්නේ නැත. යම් විටෙක අධර්මය අවිනය බැබළේ ද එවිට ධර්මයත් විනයත් පසු බසින්නේ ය. එබැවින් අධර්මවාදීන් අවිනයවාදීන් බලවත් වීමට පෙර ධර්මවාදීන් විනයවාදීන් දුබල වීමට පෙර ධර්ම - විනය දෙක සංගායනා කරන්නේ නම් මැනවි"** යැයි සිතා ඒ මොහොතේ කිසිවක් නොකියා කුසිනාරාව වෙත වැඩම කොට බුදු සිරුර තැන්පත් කරන ලද විසි රියන් උස සඳුන් දර සෑය වටා ප්‍රදක්ෂිණා කොට අධිෂ්ඨාන බලයෙන් බුදු සිරිපා තම නළලෙහි තබා වන්දනා කළේ ය. ඉන් පසු දේවානුභාවයෙන් ඒ චිතකය ගිනි ඇවිල ආදාහනය වූයේ ය.

පරිනිර්වාණයෙන් පසු බුදු සිරුර සත් දිනක් ඒ ආසනයෙහි ම පැවතුණේ ය. ඒ කාලය සදේවක ලෝකවාසීන් විසින් වැඳුම් පිදුම් කළහ. සත් වන දින ආදාහනය සිදු විය. ඉන් පසු සත් දිනක් ධාතු පූජා කාලය වූහ. ඉන් පසු සර්වඥ ධාතු බෙදා දීමට සත් දිනක් ගත විය. මේ අවස්ථාවට සත් ලක්ෂයකට අධික භික්ෂු සංඝයා වහන්සේ රැස්ව සිටියහ. ඒ සර්වඥ ධාතු බෙදා දීමේ කටයුතු නිමා වූ පසුව මහා කාශ්‍යප මහ රහතන් වහන්සේ මෙවැනි භික්ෂු සන්නිපාතයක් නැවත දුර්ලභ යැයි සිතා භික්ෂු සංඝයා අමතා ඇවැත්නි, **මම එක් සමයක පන්සියයක් පමණ වූ මහත් භික්ෂු පිරිසක් සමග පාවා නුවරින් නික්ම කුසිනාරාව බලා එන අතර තථාගතයන් වහන්සේගේ පරිනිර්වාණය අසා භික්ෂූන් හඬා වැලපෙන කල්හි එක් පාපී භික්ෂුවක් "ඇවැත්නි නො හඬන්න නො වැලපෙන්න.... යමක් අකැමැත්තෙමු නම් එය නො කරන්නෙමු"** යැයි මෙසේ කීවේ ය.

පරිනිර්වාණයට පත් තථාගතයන් වහන්සේගේ බුද්ධ ශරීරය ආදහනය වීමටත් පෙර මේ නිර්ලජ්ජී පාප භික්ෂූන් ගේ නැගී සිටීම විය. ධර්මය ශාස්තෘන් වහන්සේ සමගම නැතිව ගියේ යැයි ද, ධර්මය ශාස්තෘවරයෙකු නැති එකක් ය යැයි ද සිතන පාපී භික්ෂූහු අලජ්ජී පක්ෂය ලැබ, කොටස්වලට බෙදී නොබෝ කලකින් ම සද්ධර්මය අතුරුදහන් කරන්නාහු ය යන මේ කාරණයක් වේ ද, මෙය විද්‍යමාන වන්නේ ය. යම්තාක් ධර්මය විනය පවත්නේ ද, ඒ තාක් බුද්ධ වචනය නො ඉක්මවා සිටින ශාස්තෘවරයෙකු ඇති එකක් වන්නේ ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් ම "**යො වො, ආනන්‍ද, මයා ධම්මො ච විනයො ච දෙසිතො පඤ්ඤත්තො, සො වො මමච්චයෙන සත්‍ථා**" යනුවෙන් "**ආනන්දය, මා විසින් යම් ධර්මයක් දේශනා කරන ලද්දේ ද, යම් විනයක් පනවන ලද්දේ ද, ඒ ධර්ම - විනය දෙක මාගේ පරිනිර්වාණයෙන් පසු නුඹලාට ශාස්තෘ වන්නේ ය**" යැයි මේ කාරණය වදරන ලද්දේ ම ය. එබැවින් යම් සේ මෙම ශාසනය බොහෝ කල් පැවැත්මට සුදුසු වූවක් කොට ධර්මයත් විනයත් සංගායනා කරන්නෙමු" යැයි දන්වා සිටියහ.

භික්ෂූන් වහන්සේලා "**ස්වාමීනි, එසේ නම් ස්ථවිරයන් වහන්සේ ම ඒ සඳහා භික්ෂූන් වහන්සේලා තෝරා ගන්නා සේක්වා**" යි කීහ. තෙරුන් වහන්සේ සියලු නවාංග ශාස්තෘ ශාසන සංඛ්‍යාත පර්යාප්ති ධර, නොයෙක් සිය, දහස් ගණන් පෘථග්ජන, සෝතාපන්න, සකෘදගාමී, අනාගාමී, ශුෂ්ක විදර්ශක ක්ෂීණාශ්‍රව භික්ෂූන් හැර පියා ත්‍රිපිටක බුද්ධ වචනය හා සියලු පර්යාප්ති ප්‍රභේදයන්හි පර ප්‍රාප්ත සිවුපිළිසිඹියා පත් මහත් ආනුභාව ඇති, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් ම අග්‍ර ස්ථානයෙහි තබන ලද ත්‍රිවිද්‍යා ආදී ප්‍රභේද ඇති ක්ෂීණාශ්‍රව භික්ෂූන් වහන්සේලා ම හාරසිය නව අනූ නමක් (499) තෝරා ගත්හ. කුමක් සඳහා එක නමක් අඩු කළ සේක් ද යත්? ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේට ඉඩ සලසනු සඳහා ය. ඒ වන විට ආනන්ද තෙරණුවෝ රහත් ව නො සිටි බැවිනි. මේ ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පසුපස යමින් අග්‍ර උපස්ථානය කරමින් බොහෝ ධර්ම - විනය කාරණා උගත්තේ ය. එබැවින් තෙරුන් වහන්සේ නොමැතිව ධර්ම සංගායනාව නොකළ හැකිය. ඉන් පසු අන් භික්ෂූන් වහන්සේලාගේ ඉල්ලීමෙන් ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ ද තෝරා ගත්හ. ඉන් පසු ස්ථවිර භික්ෂූන්

වහන්සේලාට **"අපි ධර්‍ම, විනය සංගායනාව කොතැන්හි දී කරන්නෙමු ද"** යැයි මේ සිත විය. එවිට එම භික්ෂූන් වහන්සේලාට මේ අදහස වූහ.

"රජගහ නුවර භික්ෂාව ලැබීමට පහසු ය. බොහෝ සෙනසුන් ද ඇත. අජාසත් රජතුමා ගේ දැහැමි ආරක්‍ෂාව ද ලැබිය හැක. එබැවින් අපි රජගහ නුවර වස් වසමින් ධර්‍මයත් විනයත් සංගායනා කරන්නෙමු, අපගේ මේ කටයුත්ත බොහෝ කල් පවත්නකි. කිසියම් විරුද්ධ පුද්ගලයෙකු සඟ මැදට පැමිණ අර්බුද ඇති කිරීමට ඉඩ ඇත. එබැවින් අන් භික්ෂූහු රජගහ නුවර වස් නො විසිය යුතුය. ධර්‍ම සංග්‍රාහක තෙරුන් වහන්සේලා පමණක් රජගහ නුවර වස් සමාදන් විය යුතුය" යැයි අදහස වී ඤත්ති දුතිය කර්‍මයෙන් එලෙස සම්මත කර ගත්හ.

ඉන් පසු වස් එළඹෙන සමය ලංවන බැවින් මහා කාශ්‍යප තෙරුන් වහන්සේ, සංගායනාවට සම්මත කරගත් රහතන් වහන්සේලාගෙන් අඩක් ගෙන රජගහ නුවර බලා එක් මඟකින් වැඩි සේක. අනුරුද්ධ තෙරුන් වහන්සේ ද, රහතන් වහන්සේලාගෙන් අඩක් ගෙන රජගහ නුවර බලා එක් මඟකින් වැඩි සේක. ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ ද, රජගහ නුවර වඩිනු කැමති ව, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ පාත්‍රය හා චීවර ගෙන මහත් වූ භික්ෂු පිරිසක් පිරිවරා සැවැත් නුවර බලා චාරිකාවෙහි වැඩි සේක. ජේතවනාරාමයට වැඩ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඩසිටි ගඳකිළියෙහි දොර විවර කොට ඇඳ පුටු බැහැරට ගෙන ගසා දමා ගඳකිළිය හැමද මැලවුණු මල් ආදී කසල බැහැර කොට ඇඳ පුටු ඇතුළට ගෙන ගොස් සුදුසු තැන්හි තබා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඩසිටි කල්හි මෙන් කළ යුතු සියලු වතාවත් සිදුකළ සේක. ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ පරිනිර්‍වාණයෙහි පටන් සිටීම් හිඳීම් බහුලව සිටි බැවින් සෙම් පිත් ආදී දෙස් කිපුණු ශරීරයෙන් සිටි බැවින් දෙවන දින කිරි විරේකයක් පානය කොට විහාරයෙහි ම වැඩසිටි සේක. පසු දින සුභ මානවකයාගේ ආරාධනාවෙන් ඔහුගේ නිවසට වැඩ ඔහු විසින් විචාරන ලද පැන විසඳමින් දීඝ නිකායෙහි ඇතුළත් **"සුභ සූත්‍රය"** වදාළ සේක. අනතුරුව දෙව්රම් වෙහෙරෙහි කැඩුණු බිඳුණු තැන් පිළිසකර කරවා වස් එළඹෙන සමය ළං වන බැවින් උපකාරක එක් භික්ෂුවක් සමග රජගහ නුවරට වැඩි සේක.

එසමයෙහි වනාහි රජගහ නුවර මහා විහාර අටලොසක් (18) වූහ. ඒවා අතර **තල් වනය, වේළුවනය, සීත වනය, මද්දකුච්ඡි මිගදය, ජීවක අම්බ වනය, මෝර නිවාපය, ලට්ඨි වනය** යන මේවා රජගහ නුවර සමීපයෙහි විය. එසේම **චෝර ප්‍රපාතය**, ඉසිගිලි පර්වතය පාමුල වූ **කාලසිලාව**, වේභාර පර්වතය පාමුල වූ **සප්තපර්ණි ගුහාව, සීත** වන සොහොන් බිම සමීපයෙහි වූ **සප්තසොණ්ඩික පබ්බභාරය, ගෝතම කන්දරය, තින්දුක ගුහාව, තපෝද කන්දරය, ඉන්ද සාල ගුහාව, පිප්ඵලි ගුහාව**, ගිජ්ජකූට පර්වතයෙහි වූ **සූකර කත ලෙන** යන මේවා රජගහ නුවර වටා පිහිටි ඒවා ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ පරිනිර්වාණයෙන් පසු භික්ෂූන් වහන්සේලා මේ විහාර සියල්ල අතහැර දමා ගිය බැවින් මකුළු දැල් බැඳී කොළ රොඩු වලින් ගැවසී පාලු විය. මහා කාශ්‍යප තෙරුන් වහන්සේ ද, අනුරුද්ධ තෙරුන් වහන්සේ ද සපිරිවරින් රජගහ නුවරට වැඩ අපවිත්‍ර වී පාලුවට ගොස් ඇති සෙනසුන් දැක **"භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ වචනයට ගරු කිරීම පිණිස ද, තීර්ථක උපවාදයෙන් මිදෙනු පිණිස ද පළමු මාසය අපවිත්‍ර සේනාසන පිරිසිදු කර කැඩුණු බිඳුණු තැන් පිළිසකර කරන්නෙමු"** යැයි මෙසේ සිතූහ.

තීර්ථකයෝ **"ශ්‍රමණ ගෞතමයන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයෝ ශාස්තෘන් වහන්සේ සිටි කල්හි පමණක් විහාරයන් පිළිදැගුම් කළහ. පිරිනිවි කල්හි ඒ වතාවත් අත හැරියාහු වෙති"** යැයි මෙසේ කියන්නාහු ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් විහාරයන්හි කැඩුණු බිඳුණු තැන් පිළිසකර කිරීම වර්ණනා කරන ලදී. ඇවැත්නි, එබැවින් අපි වස්කාලයෙහි පළමු මස විහාර පිළිසකර කරමු, මැද මාසයෙහි රැස්ව ධර්ම - විනය සංගායනා කරන්නෙමු යැයි කතිකා කරගෙන දෙවන දින රජ මාලිගයට වැඩ අජාසත්ත රජතුමා සම්මුඛ වී විහාර පිළිසකර කිරීමට අත් උදව් අවශ්‍ය බව කීහ. රජතුමා මිනිසුන් දුන්නේ ය. තෙරුන් වහන්සේලා විහාර පිළිසකර කරවා රජතුමාට ඒ බව දන්වා නැවත ද **"මහ රජ, ධර්ම සංගායනාවක් කරනු කැමැත්තෙමු"** යැයි කීහ. රජතුමා එය අසා **"ස්වාමීනි, විශ්වාස ඇත්තෝ ව කරනු මැනවි. ස්වාමීන් වහන්සේලාට ධර්මචක්‍රය වේවා. මා හට ආඥා බලය වේවා. ඒ සඳහා මා විසින් කුමක් කළ යුතු ද"** යැයි අසා සිටියේ ය. **"මහ රජ, ධර්මය - විනය සංගායනා කරන්නා වූ භික්ෂූන් වහන්සේලාට වැඩ හිඳීමට තැනක් කරවා ගත යුතුය"** යැයි කීහ. **"එය කොතැන්හි කළ යුතු ද"** යැයි රජතුමා

ඇසුවේ ය. "**වේභාර පර්වතය පාමුල වූ සප්තපර්ණී ගුහා ද්වාරයෙහි සුදුසු ය**" යැයි තෙරුන් වහන්සේලා කීහ.

එකල්හි රජතුමා, විශ්ව කර්ම දිව්‍ය පුත්‍රයා විසින් මවන ලද්දක් හා සමාන ව, මැනවින් බෙදන ලද බිත්ති ඇති, කණු ඇති, පියගැටපෙළ ඇති, නන් වැදෑරුම් මල් කම් ලිය කම්වලින් විසිතුරු කරන ලද මහා මණ්ඩපයක් කරවා, නොයෙක් මල් දම් එල්ලන ලද මනහර වියනක් කරවා, නොයෙක් රත්නයන්ගෙන් විසිතුරු වූ මැණික් ඔබ්බවන ලද මාලා කර්මයන්ගෙන් විසිතුරු වූ බිමක් එහි කරවා, බ්‍රහ්ම විමානයක් සේ සරසා, පන්සියයක් භික්ෂූන් වහන්සේලාට වැඩ හිඳීමට අනගි වූ පස තුරුණු පණවා, මණ්ඩපය මැද නැගෙනහිරට මුහුණ ලා සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේට වැඩ හිඳීමට සුදුසු බුද්ධාසනයක් ද පනවා, එහි දකුණුපස උතුරු දෙසට මුහුණ ලා ථේරාසනයක් ද, ඇත් දළවලින් ලියවන ලද විසිතුරු විජිනිපතක් තබා "**ස්වාමීනි, මගේ කටයුතු නිමවන ලදී**" යැයි තෙරුන් වහන්සේලාට දන්වා සිටියේ ය.

☸ ආනන්ද තෙරුන් රහත් වීම

මේ වන විටත් ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ ශෛක්‍ෂව සිටි බැවින් රහතන් වහන්සේලා ආනන්ද තෙරුන් වෙත පැමිණ "**ආනන්දය, හෙට අපගේ රැස්වීම වන්නේ ය. නුඹ තවම ශෛක්‍ෂයෙකි, රැස්වීමට යෑමට නුසුදුස්සෙකි. එබැවින් අප්‍රමාදී විය යුතුය**" යැයි කීහ. ආනන්ද තෙරණුවෝ ද "**හෙට රැස්වීම වන්නේ ය. මා විසින් ශෛක්‍ෂව රැස්වීමට යෑම නොවටීය**" යැයි සිතා රාත්‍රියෙහි බොහෝ වේලාවක් "**කායගතා සති**" කමටහනින් යුතුව සක්මනෙහි යෙදී උත්සාහ කළ නමුත් විශේෂාධිගමයක් නොවූ බැවින්, මඳක් විවේක ගෙන නැවත උත්සාහයෙහි යෙදෙන්නෙමි යැයි සිතා, අලුයම් වෙලෙහි සක්මනින් බැස පා සෝද විහාරයට පිවිස, විඩා හරින්නෙමි යැයි ඇඳෙහි වැඩ හිඳ කොට්ටය වෙත හිස එළ වූ සේක. දෙපා පොළොවෙන් මිඳුණාහ. හිස කොට්ටයට නො පැමිණියේ ය. මේ අතර රහත් වූ සේක. මෙසේ හිඳීම, සිටීම, සක්මන් කිරීම සැතපීම යන සිව් ඉරියව්වෙන් තොරව රහත් වූහ. එබැවින් **මේ බුදු සසුනෙහි සිව් ඉරියව්වෙන් තොරව යම් භික්ෂූන්**

වහන්සේ නමක් රහත් වූයේ නම් ඒ ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ ය යැයි කිව යුතු වන්නේ ය.

පසු දින ස්ථවිර භික්ෂූන් වහන්සේලා බත් කිස කොට පාත්‍ර චීවර තැන්පත් කොට තබා ධර්‍ම මණ්ඩපයෙහි රැස්ව තමන් වහන්සේලාට නියමිත ආසනයන්හි වැඩ හුන් සේක. ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ ගේ ආසනය පමණක් හිස් විය. ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ තමන් රහත් ව වැඩි බව හඟවනු පිණිස භික්ෂූන් වහන්සේලා සමග නො වැඩියේ ය. භික්ෂූන් වහන්සේලා "**මේ ආසනය කවරෙකු සඳහා ද**" යැයි විචාළහ. "**මෙය ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ සඳහා**" යැයි කීහ. ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ ඒ මොහොතේ සිටි ආවාසයෙන් පොළොව කිමිද මණ්ඩපයෙන් මතු ව තමන් වහන්සේට නියමිත ආසනයෙහි වැඩසිටි සේක. මේ හේතුවෙන් ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ රහත් ව වැඩි බව සියලු භික්ෂූන් වහන්සේලා ම පිළිගත්හ.

☸ විනය සංගායනා කිරීම

මෙසේ ධර්‍ම සංග්‍රාහක මහා රහතන් වහන්සේලා ධර්‍ම මණ්ඩපයෙහි රැස් වූ කල්හි සංඝ ස්ථවිර වූ මහා කාශ්‍යප තෙරුන් වහන්සේ "**ඇවැත්නි, ධර්‍මය විනය දෙකෙන් කවරක් පළමු ව සංගායනා කරන්නෙමු ද**" යැයි භික්ෂු සංඝයා ඇමතූ සේක. භික්ෂූන් වහන්සේලා "**ස්වාමීනි, ස්ථවිරයන් වහන්ස, විනය නම් බුද්ධ ශාසනයාගේ ආයුෂයයි. විනය පිහිටි කල්හි ශාසනය සිටියේ වෙයි. එබැවින් පළමු ව විනය සංගායනා කරමු**" යැයි කීහ. "**කවුරුන් ප්‍රධාන කොට ගෙන විනය සංගායනා කළ යුතු ද**" යැයි කාශ්‍යප තෙරුන් වහන්සේ ඇසුවේ ය. "**ස්වාමීනි, ස්ථවිරයන් වහන්ස, මේ උපාලි තෙරුන් වහන්සේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් ම විනයධරයන් අතර අග්‍ර ස්ථානයෙහි තබා වදාළ සේක. එබැවින් උපාලි තෙරුන් වහන්සේ ප්‍රධාන කොට ගෙන සංගායනා කරමු**" යැයි භික්ෂූන් වහන්සේලා කීහ. ඉන් පසු කාශ්‍යප තෙරුන් වහන්සේ විනය විචාරීමට "**සුණාතු මෙ, ආවුසො, සඞ්ඝො. යදි සඞ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, අහං ආයස්මන්තං උපාලිං විනයං පුච්ඡෙය්‍යං**" යනුවෙන් තමන් වහන්සේ ම සම්මත කරගෙන ථේරාසනයෙහි වැඩසිටි සේක. උපාලි තෙරුන් වහන්සේ විනය

විසඳීමට **"සුණාතු මෙ, භන්තෙ, සඞ්ඝො. යදි සඞ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, අහං ආයස්මතා මහාකස්සපෙන විනයං පුට්ඨො විස්සජ්ජෙය්‍යං"** යනුවෙන් තමන් වහන්සේ ම සම්මත කරගෙන අසුනින් නැඟිට සිවුර ගැට වටු ගන්වා ගෙන, වැඩිහිටි ස්ථවිර භික්ෂූන් වැඳ, විජිනිපත ගෙන ධර්මාසනයෙහි වැඩ හුන් සේක. මහා කාශ්‍යප තෙරුන් වහන්සේ උපාලි තෙරුන් වහන්සේගෙන් මෙසේ විනය විචාල සේක.

"ඇවැත්නි, උපාලිය, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පළමු පාරාජිකාව කොතැනක දී පනවා වදාළ සේක් ද" යැයි ඇසීය. උපාලි තෙරුන් වහන්සේ **"ස්වාමීනි, ස්ථවිරයන් වහන්ස, විශාලා මහනුවර දී පනවා වදාළ සේක"** යැයි විසඳුවේ ය. **"කවුරුන් අරබයා පනවා වදාළ සේක් ද"** යැයි ඇසීය. **"කලන්දක පුත්‍ර සුදින්න තෙරුන් අරබයා පනවා වදාළ සේක"** යැයි විසඳුවේ ය. **"කුමන වස්තුවෙහි පනවා වදාළ සේක් ද"** යැයි ඇසීය. **"මෛථුන ධර්ම ප්‍රතිසේවනයෙහි පනවා වදාළ සේක"** යැයි විසඳුවේ ය. ඉන් පසු සියලු දෙනා වහන්සේ ම එකතුව පළමු පාරාජිකා සිකපදය නිදන සහිතව ඝන සජ්ඣායනා කළහ. මෙලෙස සෙසු ශික්ෂා පදයන් ද, භික්ෂු භික්ෂුණී උභතෝ විභංගය ද, දෙවිසි ඛන්ධකයන් ද, සොළොස් පරිවාරයන් ද සහිත සියලු විනය පිටකය සංගායනා කොට උපාලි තෙරුන් වහන්සේ විජිනිපත තබා ධර්මාසනයෙන් බැස වැඩිහිටි තෙරුන් වහන්සේලා වැඳ තමාට පැමිණි අසුනෙහි වැඩ හුන් සේක.

☸ ධර්මය සංගායනා කිරීම

විනය සංගායනාවෙන් අනතුරුව ධර්මය සංගායනා කරනු කැමති මහා කාශ්‍යප තෙරුන් වහන්සේ, භික්ෂු සංඝයා වහන්සේ අමතා **"ධර්මය සංගායනා කරන්නා වූ අප විසින් කවුරුන් ප්‍රධාන කොට ගෙන කළ යුතු ද"** යැයි අසා සිටියේ ය. භික්ෂූන් වහන්සේලා **"ස්වාමීනි, ස්ථවිරයන් වහන්ස, මේ ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුවෙහි බොහෝ ධර්මයන් ඉගෙන ගත්තෙකි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් කරුණු පසකින් අග්‍ර ස්ථානයෙහි තබන ලද්දෙහි ය. එබැවින් මේ ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ ප්‍රධාන කොට ගෙන සංගායනා කරමු"** යැයි කීහ. ඉන් පසු කාශ්‍යප තෙරුන් වහන්සේ ධර්මය විචාරීමට **"සුණාතු මෙ, ආවුසො, සඞ්ඝො. යදි සඞ්ඝස්ස පත්තකල්ලං,**

අහං ආයසමනතං ආනනදං ධමමං පුචෙඡයාං" යනුවෙන් තමන් වහන්සේ ම සම්මත කරගෙන ථේරාසනයෙහි වැඩසිටි සේක. ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ ධර්මය විසඳීමට "**සුණාතු මෙ, භනෙත, සඞෙඝා. යදි සඞඝසස පතතකලලං, අහං ආයසමතා මහාකසසපෙන ධමමං පුටෙඨා විසසජෙජයාං"** යනුවෙන් තමන් වහන්සේ ම සම්මත කරගෙන අසුනින් නැඟිට සිවුර ගැටවටු ගන්වා ගෙන වැඩිහිටි ස්ථවිර භික්ෂූන් වහන්සේලා වැඳ විජිනිපත ගෙන ධර්මාසනයෙහි වැඩහුන් සේක. මහා කාශ්‍යප තෙරුන් වහන්සේ ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේගෙන් මෙසේ ධර්මය විචාල සේක.

"ඇවැත්නි, ආනන්දය, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ බ්‍රහ්ම ජාල සූත්‍රය කොතැනක දී දේශනා කොට වදාළ සේක් ද" යැයි ඇසීය. ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ, **"ස්වාමීනි, ස්ථවිරයන් වහන්ස, රජගහ නුවරටත් නාලන්ද නුවරටත් අතර අම්බලට්ඨිකා රජ උයනෙහි වූ රාජාගාරයෙහිදී දේශනා කොට වදාළ සේක"** යැයි විසඳුවේ ය. **"කවුරුන් අරබයා දේශනා කොට වදාළ සේක් ද"** යැයි ඇසීය. **"ස්ථවිරයන් වහන්ස, සුප්පිය පරිබ්‍රාජකයා ද බ්‍රහ්මදත්ත මානවකයා ද අරබයා දේශනා කොට වදාළ සේක"** යැයි විසඳුවෙහි ය. මෙසේ බ්‍රහ්ම ජාල සූත්‍රයෙහි නිදානය ද විචාළහ. පුද්ගලයා ද විචාළහ. ඉන් පසු **"ඇවැත්නි, ආනන්දය, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සාමඤ්ඤ ඵල සූත්‍රය කොතැනක දී දේශනා කොට වදාළ සේක් ද"** යැයි ඇසීය. ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ, **"ස්වාමීනි, ස්ථවිරයන් වහන්ස, රජගහ නුවර ජීවක අඹ වනයෙහි දී දේශනා කොට වදාළ සේක"** යැයි විසඳුවෙහි ය. **"කවුරුන් අරභයා දේශනා කොට වදාළ සේක් ද"** යැයි ඇසීය. **"වෛදේහිපුත්‍ර අජාසත්ත රජතුමා අරබයා දේශනා කොට වදාළ සේක"** යැයි විසඳුවෙහි ය. මෙසේ සාමඤ්ඤ ඵල සූත්‍රයෙහි නිදානය ද විචාළහ. පුද්ගලයා ද විචාළහ. මේ ක්‍රමයෙන් සියලු සූත්‍ර පිටකය ද, සියලු අභිධර්ම පිටකය ද සංගායනා කළහ. මෙසේ සංගායනා කරන ලද්දේ වූ ධර්ම - විනය විවිධාකාරයෙන් බෙද දැක්වූහ.

☸ ධර්ම විනය බෙද දැක්වීම

මේ සියලු බුද්ධ වචනය රස වශයෙන් එක් වැදෑරුම් වේ. ධර්මය - විනය වශයෙන් දෙ වැදෑරුම් වේ. වචන වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ. පිටක වශයෙන් ද තෙවැදෑරුම් වේ. නිකාය වශයෙන් පස් වැදෑරුම් වේ. අංග වශයෙන් නව වැදෑරුම් වේ. ධර්මස්කන්ධ වශයෙන් සුවාසූ දහසක් (84,000) වේ.

✠ බුද්ධ වචනය රස වශයෙන් එක් වැදෑරුම් වන්නේ කෙසේ ද?

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අනුත්තර සම්මා සම්බෝධියට පැමිණ දම්සක් සූත්‍රය පැවැත්වීමේ පටන් පිරිනිවන් මඤ්චකය දක්වා වදාළ සියලු බුද්ධ වචනය, මහා සමුද්‍රයෙහි කොතැනින් ජල බිඳක් ගත්තේ ද එකම ලුණු රසය වන්නා සේ, දහම් පදයක් පාසා ම සත්වයන් නිවනට පමුණුවන ගුණයෙන් යුක්ත බැවින් නිවන් රසයෙන් යුක්ත ය.

✠ ධර්ම විනය වශයෙන් දෙ වැදෑරුම් වන්නේ කෙසේ ද?

කාය - වාක් සංවරය පිණිස පනවා වදාළ සියලු බුද්ධ වචනය "විනය" නම් වේ. සිතෙහි පවත්නා කෙලෙසුන්ගේ තදංග විෂ්කම්භන සමුච්ඡේද වශයෙන් ප්‍රහාණය පිණිස දේශනා කොට වදාළ අවශේෂ බුද්ධ වචනය "ධර්ම" නම් වේ.

✠ වචන වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වන්නේ කෙසේ ද?

බුදු බවට පැමිණ පටිච්ච සමුප්පාද හේතුඵල ධර්මය අනුලෝම ප්‍රතිලෝම වශයෙන් මනසිකාර කිරීමෙන් ඇති වූ පහන් සංවේගය වචන බවට පෙරළී ප්‍රථමයෙන් ම බුදු මුවින් පිටවුණු :-

"අනෙක ජාති සංසාරං - සන්ධාවිස්සං අනිබ්බිසං,
ගහකාරකං ගවෙසන්තො - දුක්ඛා ජාති පුනප්පුනං"

"ගහකාරක දිට්ඨෝසි - පුන ගෙහං න කාහසි,සබ්බා
තෙ ඵාසුකා භග්ගා - ගහකූටං විසඞ්ඛතං,
විසඞ්ඛාරගතං චිත්තං - තණ්හානං ඛයමජ්ඣගා"ති.

යන මේ ගාථා දෙක ප්‍රථම බුද්ධ වචනයයි.

පරිනිර්වාණ මඤ්චකයෙහි සැතපී අවසාන වශයෙන් වදාළ **"හන්දදානි, භික්ඛවෙ, ආමන්තයාමි වො, වයධම්මා සඞ්ඛාරා, අප්පමාදෙන සම්පාදෙථ"** යන මෙය අන්තිම බුද්ධ වචනයයි. මේ අතරතුර පන්සාළිස් වසක් මුළුල්ලෙහි වදාළ සියල්ල මධ්‍යම බුද්ධ වචනයයි.

✠ පිටක වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වන්නේ කෙසේ ද?

ප්‍රථම සංගායනාවේ දී සංගායනාවට නැගුණා වූ ද, නො නැගුණා වූ ද සියල්ල එක් කොට **"උභය ප්‍රාතිමෝක්ෂය, උභය විභංගය, දෙවිසි කඳුවත්, සෝළස පරිවාර"** යන මේ සියල්ල **"විනය පිටකය"** නම් වේ. **"දීඝ නිකාය, මජ්ඣිම නිකාය, සංයුත්ත නිකාය, අංගුත්තර නිකාය, ඛුද්දක නිකාය"** යන මේ සියල්ල **"සූත්‍ර පිටකය"** නම් වේ. **"ධම්මසංගණී, විභංග, ධාතු කථා, පුග්ගල පඤ්ඤත්ති, කථා වත්ථු, යමක, පට්ඨාන"** යන ප්‍රකරණ සත **"අභිධර්ම පිටකය"** නම් වේ.

✠ නිකාය වශයෙන් පස් වැදෑරුම් වන්නේ කෙසේ ද?

බ්‍රහ්ම ජාල සූත්‍රයෙහි පටන් දීඝී වූ සූත්‍ර තිස්හතරක් ඇති වර්ග තුනකින් යුත් සංග්‍රහය **"දීඝනිකාය"** නම් වේ. මූලපරියාය සූත්‍රයෙහි පටන් මධ්‍යම ප්‍රමාණයෙන් යුත් සූත්‍ර එකසිය දෙපණසකින් යුක්ත වූ වර්ග පසළොසකින් යුත් සංග්‍රහය **"මජ්ඣිම නිකාය"** නම් වේ. ඔඝතරණ සූත්‍රයෙහි පටන් සත් දහස් සත් සිය දෙසැටක් (7762) සූත්‍ර ඇති සංයුත්ත පනස් හයකින් යුත් සංග්‍රහය **"සංයුත්ත නිකාය"** නම් වේ. චිත්ත පරියාදය සූත්‍රයෙහි පටන් සූත්‍ර නවදහස් පන්සිය සත් පනසකින් (9557) යුත් වර්ග එකසිය සත් සැත්තෑවක් ඇති නිපාත එකොළොසකින් යුත් සංග්‍රහය **"අංගුත්තර නිකාය"** නම් වේ. එසේම මේ නිකාය සතරට ඇතුළත් නොවූ **"ඛුද්දක පාඨ, ධම්මපද, උදාන, ඉතිවුත්තක,**

සුත්තනිපාත, විමානවත්ථු පෙතවත්ථු, ථෙරගාථා, ථෙරිගාථා, පටිසම්භිද, අපදන, ජාතක, නිද්දේස, බුද්ධවංස, චරියා පිටක" යන කුඩා ග්‍රන්ථ පසළොස ද, "**විනය පිටකය හා අභිධර්ම පිටකය**" යන දෙක ද ඇතුළත් ව මේ සියල්ල "**ඛුද්දක නිකාය**" නම් වේ. මෙසේ නිකාය වශයෙන් පස් වැදෑරුම් වේ.

✠ **අංග වශයෙන් නව වැදෑරුම් වන්නේ කෙසේ ද?,**

"**සුත්ත, ගෙයය, වෙයයාකරණ, ගාථා, උදන, ඉතිවුත්තක, ජාතක, අබ්භුතධම්ම, වෙදල්ල**" යන මේ නවයයි. මෙය "**නවාංග ශාස්තෘ ශාසනය**" නම් වේ.

❖ "**උභතෝ විභංගය, නිද්දේස, ඛන්ධක, පරිවාර**" යන මේවා ද, සුත්ත නිපාතයෙහි ඇතුළත් "**මංගල සූත්‍රය, රතන සූත්‍රය, නාලක සූත්‍රය, තුවටක සූත්‍රය**" ආදී සූත්‍ර නාමයෙන් දක්වෙන සියලු බුද්ධ වචනය "**සුත්ත**" නම් වේ.

❖ සියලු ගාථා සහිත සූත්‍ර "**ගෙයය**" නම් වේ. සංයුත්ත නිකායෙහි සගාථ වර්ගය ද, අන් සියලු සගාථ සූත්‍රයන් ද මෙහි ඇතුළත් වේ.

❖ සියලු අභිධර්ම පිටකය ද, සියලු නිගාථක සූත්‍රයන් ද, අන් අංග අටෙහි සංග්‍රහ නොවූ සියලු බුද්ධ වචනය ද "**වෙයයාකරණ**" නම් වේ.

❖ "ධම්මපද, ථෙර ගාථා, ථෙරි ගාථා" යන මේවා ද, සුත්ත නිපාතයෙහි සූත්‍ර සංඛ්‍යාවට නො ගැනෙන ගාථා වශයෙන් ඇති සියල්ල ද "**ගාථා**" නම් වේ.

❖ සොම්නස් සහගත සිතින් උපන් ගාථාවන්ගෙන් ප්‍රතිසංයුක්ත අසූදෙකක් සූත්‍ර "**උදන**" නම් වේ.

❖ "**වුත්තඤ්හෙතං භගවතා**" ආදී ලෙස නැවත දේශනා කරන ලද එක සිය දෙළොසක් සූත්‍ර "**ඉතිවුත්තක**" නම් වේ.

- අපණ්ණක ජාතකය ආදී කරුණක් ඇති කල්හි ම දේශනා කරන ලද පන්සිය පණසක් පමණ පූර්ව බෝධිසත්ව චර්යාවන් "**ජාතක**" නම් වේ.
- "**චත්තාරොමෙ, භික්ඛවෙ, අච්ඡරියා අබ්භුතා ධම්මා ආනන්දෙ**" යනාදී ලෙස පැවති සියලු ම ආශ්චර්ය අද්භූත ධර්මයන්ගෙන් ප්‍රතිසංයුක්ත සූත්‍ර දේශනා "**අබ්භූතධම්ම**" නම් වේ.
- "**චූළවෙදල්ල සූත්‍රය, මහාවෙදල්ල සූත්‍රය, සම්මා දිට්ඨි සූත්‍රය, සක්කපඤ්හ සූත්‍රය, සංඛාර භාජනීය සූත්‍රය, මහා පුණ්ණම සූත්‍රය**" ආදී සංවාද ස්වරූපයෙන් නුවණත් සතුටත් ලබමින් විචාරන ලදුව වදළ සියලු සූත්‍ර "**වෙදල්ල**" නම් වේ.

✠ **ධර්මස්කන්ධ වශයෙන් සුවාසූ දහසක් වන්නේ කෙසේ ද?,**

ධර්ම සංගායනාවේ දී ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ විසින් මෙසේ වදරණ ලද්දේ ය.

> "**ද්වාසීති බුද්ධතො ගණ්හිං - ද්වෙ සහස්සානි භික්ඛුතො,**
> **චතුරාසීති සහස්සානි - යෙ මෙ ධම්මා පවත්තිනො**"

"**මම, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සමීපයෙහි දී ධර්මස්කන්ධ දෙඅසූදහසක් උගතිමි. සැරියුත් මුගලන් ආදී මහරහතන් වහන්සේලා සමීපයෙහි දී ධර්මස්කන්ධ දෙදහසක් උගතිමි. මෙසේ මාගේ සිතෙහි ධරන්නා වූ ධර්මය ප්‍රමාණ වශයෙන් සුවාසූ දහසකි**" යැයි වදළේ ය.

එහි එක් අනු සන්ධියක් ඇති සූත්‍රයක් එක ධර්මස්කන්ධයකි. අනු සන්ධි බොහෝ ඇති සූත්‍රයන්හි ඒ අනු සන්ධි ගණනින් ධර්මස්කන්ධ ගණන් ගත යුතුය. දෙවියන් විසින් "**කති ඡින්දෙ කති ජහෙ**" යනාදී ලෙස ප්‍රශ්න ඉදිරිපත් කිරීමේ දී ඒ ප්‍රශ්න ගාථාවක් එක ධර්මස්කන්ධයකි. එයට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ "**පඤ්ච ඡින්දෙ පඤ්ච ජහෙ**" යනාදී ලෙස වදළ පිළිතුරු ගාථාව එක ධර්මස්කන්ධයකි. අභිධර්මයෙහි එක දුක මාතිකා, තික මාතිකාවන් බෙදීම ද, එක චිත්තවාර බෙදීම ද, එක ධර්මස්කන්ධ වේ. විනයෙහි වස්තු ඇත, මාතෘකා ඇත, පද භාජනීය ඇත,

අන්තරාපත්ති ඇත, ආපත්ති ඇත, අනාපත්ති ඇත, තික පරිච්ඡේද ඇත. එහි එක කොට්ඨාශ එක එක ධර්මස්කන්ධ වේ. මෙසේ සියල්ල එකතුව ධර්මස්කන්ධ වශයෙන් සුවාසූ දහසකි (84,000).

❈ පරාභව සූත්‍ර සංගායනාව

පඤ්චසතික සංගායනාවේ දී මූලාසනයෙහි වැඩසිටි මහා කාශ්‍යප මහරහතන් වහන්සේ අසන සේක් **"ආනන්දය, තථාගතයන් වහන්සේ මෙම පරාභව සූත්‍රය කොතැනකදි දේශනා කළ සේක් ද?"** ධර්මාසනයෙහි වැඩ සිටියා වූ ආනන්ද මහරහතන් වහන්සේ එය විසඳන සේක් **"ස්වාමීනි කාශ්‍යප ස්ථවිරයන් වහන්ස, සැවැත් නුවර ජේතවනය නම් වූ අනාථපිණ්ඩික මහ සිටුතුමා විසින් සාදවා පූජා කරන ලද ආරාමයෙහි දී දේශනා කොට වදාළ සේක"** යැයි කීවේ ය. මහා කාශ්‍යප රහතන් වහන්සේ **"ආනන්දය, කවුරුන් අරහයා වදාළ සේක් ද"** යැයි ඇසුවේ ය. ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ **"ස්වාමීනි කාශ්‍යප ස්ථවිරයන් වහන්ස, දෙවියන් අරහයා වදාළ සේක"** යැයි කීවේ ය. මහා කාශ්‍යප මහරහතන් වහන්සේ **"කුමන කරුණක් හේතුකොටගෙන වදාළ සේක් ද"** යැයි ඇසුවේ ය. ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ **"ස්වාමීනි ස්ථවිරයන් වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත ධර්ම ශ්‍රවණය පිණිස රැසු වූ දස දහසක් සක්වළ වාසී දෙවියන් විසින් පිරිහීමට කාරණා මොනවාද යැයි ඇසූ ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු වශයෙන් වදාළ සේක"** යැයි කීවේ ය.

බුද්ධ උපස්ථායක වූ ධර්ම භාණ්ඩාගාරික ආනන්ද තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුවෙහි දී ඉගෙන ගන්නා ලද මේ සූත්‍රය සම්බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් තෙමසක් ගත වූ තැන දී මහා කාරුණික වූ සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ අධිෂ්ඨානය පරිදි මේ උතුම් සද්ධර්මය වෛනෙය්‍ය ජනයාගේ ප්‍රයෝජනය පිණිස බොහෝ කලක් පැවැත්මට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුවෙහි දී ඉගෙන ගත් බව දැක්වීමට මෙසේ ඉදිරිපත් කළේ ය. එහි පිළිවෙළ කථාව මෙසේ ය.

☸ නිසි බුද්ධෝපස්ථායෙකු නොවීම

ප්‍රථම බෝධිය වූ විසි වර්ෂය තුළ තථාගතයන් වහන්සේට නිත්‍ය උපස්ථායකයෙකු නොවී ය. ඒ කාලපරිච්ඡේදයෙහි දී "**නාගසමාල, නාගිත, උපවාන, සුනක්ඛත්ත, චුන්ද සාමණේර, සාගත, රාධ, මේඝිය**" **යන තෙරුන් වහන්සේලා ද ඇතැම් විටෙක "ආනන්ද තෙරනුවෝ" ද** උපස්ථාන කළහ.

එක් දිනක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, නාගසමාල තෙරුන් වහන්සේ උපස්ථායක කොට දීඝී මාගීයට පිළිපන්නේ දෙමන් සන්දියකට පැමිණ, එයින් එක් මගකින් වැඩි සේක. එවිට නාගසමාල තෙරුන් වහන්සේ "**ස්වාමීනි භාග්‍යවතුන් වහන්ස, අපි මේ මගින් වඩිමු**" යැයි කීවේ ය. එවිට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ "**නැත මහණ, මා විසින් මේ මාගීයෙන් යා යුතුය**" යැයි වදාළ සේක. මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ තුන් වතාවක් වදාළ නමුත් නාගසමාල තෙරණුවෝ "**එසේ නම් භාග්‍යවතුන් වහන්ස, පාත්‍ර චීවර ගත මැනව**" යැයි කියා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ පාත්‍ර චීවර බිම තබා ගියේය. පසුව භාග්‍යවතුන් වහන්සේ තම පාත්‍ර චීවර ගෙන එකලාව වැඩි සේක. අන් මගින් ගිය නාගසමාල තෙරුන් වනයෙහි දී සොරුන්ට හසු වූහ. පාත්‍ර චීවර ද පැහැර ගත්හ, හිස ද පැලූහ. ඉන් පසු තෙරණුවෝ "**මට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හැර අන් පිහිටක් නැත**" යැයි සිතා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සොයා ආයේ ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ කිම් ද යැයි ඇසූ සේක. තෙරණුවෝ සිදු වූ සියල්ල කීවේ ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ "**මහණ, ඔය කරුණ දැනගෙනම ඒ මගින් යෑම වැළකුවෙමි**" යැයි වදාළ සේක.

එසේම තවත් දිනක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේඝිය තෙරුන් වහන්සේ උපස්ථායකයෙකු වශයෙන් කැඳවාගෙන පාචීනවංශ මුව වනයෙහි ජන්තු නම් ගමට වැඩි සේක. එහි පිඬු සිඟා ගිය මේඝිය තෙරුන් වහන්සේ අලංකාර වූ අඹ වනයක් දැක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත පැමිණ මෙසේ කීවේ ය. "**ස්වාමීනි භාග්‍යවතුන් වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ පාත්‍ර චීවර බාර ගන්නා සේක්වා. මම මේ වනයට ගොස් මහණ දම් පුරමි**" යැයි කීවේ ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ

තුන් වතාවක් ම වැළකූ නමුත් ගියේ ය. ඉන් පසු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ම තම පාත්‍ර චීවර රැගෙන එකලාව ම වැඩි සේක. තෙරණුවෝ ඒ අඹ වනයට ගොස් භාවනාවට පටන් ගත්තේ ය. එහෙත් සුළු වේලාවකින් ම අකුසල විතර්කයන්ගෙන් පීඩිත ව මට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හැර අන් පිහිටක් නැතැයි සිතා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සොයා ආයේ ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ "**මේඝිය, මම ඔය කරුණ දැනගෙනම ඒ ගමන වැළකුයෙමි**" යැයි වදාළ සේක.

☸ නිත්‍ය උපස්ථායෙකු පත් කර ගැනීම

පසු කළෙක බුද්ධත්වයෙන් විසිවන වර්ෂයෙහි දී සැවැත්නුවර ජේතවනාරාමයට වැඩියා වූ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, අග්‍ර ශ්‍රාවක, අසූ මහා ශ්‍රාවක මහරහතන් වහන්සේලා ප්‍රධාන විශාල භික්ෂූන් වහන්සේලා පිරිසක් පිරිවරා උතුම් බුද්ධාසනයෙහි වැඩ හිඳිමින්, මෙසේ වදාළ සේක. "**මහණෙනි, මම දැන් වයෝවෘධයෙමි. මට උපස්ථානයට පැමිණෙන ඇතැම් භික්ෂූන් වහන්සේලා මේ මගින් යමු යැයි කී විට, නැත භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මේ මගින් යමු යැයි කියා මගේ පාත්‍ර - චීවර බිම දමා යති. එබැවින් මා හට නිත්‍ය උපස්ථායකයෙකු සම්මත කෙරේවා**" යැයි භික්ෂු සංඝයාට පැවරූ සේක. එවිට මහා සංඝයා හට මහත් සංවේගයක් ඇතිවූහ.

එවේලෙහි සැරියුත් මහරහතන් වහන්සේ නැගිට චීවරය ගැට වටු කොට පොරවා ගෙන භාග්‍යවතුන් වහන්සේට අභිවාදනය කොට "**ස්වාමීනි භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ම ප්‍රාර්ථනා කරගෙන ඒකාසංඛ්‍යා කල්ප ලක්ෂයක් පෙරුම් දම් පිරුවෙමි. මා වැනි වූ මහත් ප්‍රඥාවන්තයෙකු උපස්ථානයට සුදුසු නොවන්නෙහි ද? මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේට උපස්ථාන කරමි**" යැයි කීවේ ය.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එය අසා "**කම් නැත සාරිපුත්‍රය, නුඹ යම් දිශාවක වාසය කරන්නේ ද, ඒ දිශාව නොසිස් ය. එබැවින් ඔබගෙන් උවටැන් කරවා ගැනීමක් අවශ්‍ය නැත**" යැයි ප්‍රතික්ෂේප කළහ. මෙසේ මුගලන් මහරහතන් වහන්සේ, මහා කාශ්‍යප මහරහතන් වහන්සේ ආදී මහරහතන් වහන්සෙලා ද, වෙන වෙනම උපස්ථානය ඉල්ලා සිටියහ.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ සියලු දෙනා වහන්සේගේ ම ඉල්ලීම ප්‍රතික්ෂේප කළ සේක. එසේ වුව ද ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ නිහඬව ම සිටියේ ය. එවිට අන් භික්ෂූන් වහන්සේලා ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ අමතා **"ආනන්දය, ඔබ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙතින් උපස්ථායක තනතුර ඉල්ලා ගනු ව"** යැයි කීහ. එවිට ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ **"ඇවැත්නි, ඉල්ලා ගත් තනතුරු කෙබඳු වේ ද? කිම, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මා නොදක්නා සේක් ද, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කැමති වන සේක් නම් ආනන්දය, මට උපස්ථාන කරන්න"** යැයි වදරණ සේක යැයි කීවේය. එවිට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ **"මහණෙනි, ආනන්ද අනුන් විසින් උත්සාහ කළ යුත්තෙකු නොවේ. තමන් ම ඒ බව දැන මට උපස්ථාන කරන්නේ ය"** යැයි වදාළහ. එවිට භික්ෂූන් වහන්සේලා **"ආනන්දය, නැගී සිටින්න දස බලධාරීන් වහන්සේ ගේ උපස්ථානය ඉල්ලන්න"** යැයි කිහ. එවිට ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ නැගිට චීවරය ගැටවටු ගන්වා පොරවා ගෙන භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සකසා වැඳ ඇඳිළි බැඳ ප්‍රතික්ෂේප කිරීම් සතරක් ඉල්ලා සිටියේ ය.

☸ ප්‍රතික්ෂේප සතර

1. භාග්‍යවතුන් වහන්සේට ලැබෙන චීවර මට නො දෙන සේක්වා.
2. භාග්‍යවතුන් වහන්සේට ලැබෙන පිණ්ඩපාතය මට නො දෙන සේක්වා.
3. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සමග එක ගඳකිළියෙහි විසිමට මට අවසර නො දෙන සේක්වා.
4. භාග්‍යවතුන් පිළිගත් ආරාධනාවලට මා කැඳවා ගෙන නො යන සේක්වා.

"භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ ප්‍රතික්ෂේප සතර පිළිගන්නා සේක් නම් මම උපස්ථාන කරමි" යැයි කීවේ ය. එවිට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, **"ආනන්දය, නුඹ කවර ආදීනවයක් දැක මේ ප්‍රතික්ෂේප සතර ඉල්ලන්නෙහි ද"** යැයි අසා වදාළහ. එවිට ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ, **"ස්වාමීනි භාග්‍යවතුන් වහන්ස, ඇතැම් කෙනෙක් ආනන්ද තෙරුන්**

ලාභ අපේක්ෂාවෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට උපස්ථාන කරන්නේය යැයි මේ වචනය කියන්නේ ය. එබැවින් මේ ප්‍රතික්ෂේප සතර ඉල්ලමි" යැයි කීවේ ය. නැවත මේ ආයාචනා සතර ද ඉල්ලා සිටියේ ය.

☸ ආයාචනා සතර

1. මා විසින් බාර ගත් දන ආරාධනාවලට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වඩින සේක්වා.
2. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දැකීමට පිටතින් පැමිණෙන පැවිදි ගිහි ආගන්තුකයන් පමා නොවී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත යොමු කරවීමට මට අවසරය දෙන සේක්වා.
3. ධර්මය - විනය පිළිබඳව සැකයක් උපන් විගස ඒ මොහොතෙහි දී ම එය විසඳ ගැනීමට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත පැමිණීමට මට අවසරය දෙන සේක්වා.
4. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මා නැති තැනක දී දේශනා කරන ධර්මයන් නැවත මා හට දේශනා කරන සේක්වා.

"භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ ආයාචන සතර පිළිගන්නා සේක් නම් මම උපස්ථාන කරමි" යැයි කීවේ ය. එවිට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ **"ආනන්දය, නුඹ කුමන ආනිසංසයක් දැක මේ ආයාචන සතර ඉල්ලන්නෙහි ද"** යැයි අසා වදාළහ. එවිට ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ, **"ස්වාමීනි භාග්‍යවතුන් වහන්ස, සැදැහැ ඇති සත්පුරුෂයෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුවෙහි අවකාශ නොලැබ මා හමුවට පැමිණ, ස්වාමීනි! ආනන්ද ස්ථවිරයන් වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සමග හෙට මාගේ ගෙයි දනට වඩින සේක්වා"** යැයි ආරාධනා කොට යයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේට එයට අවකාශ නැති විට ඒ සත්පුරුෂයන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුවට පමුණුවාලීමටත් සැක දුරුකර ගැනීමටත් අවකාශ ලබති. එසේ නො ලැබුණු කල්හි **"කුමකට නම් මේ ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ උපස්ථායක වූයෙහි ද, අපට මෙපමණකුදු අනුග්‍රහයක් නැත"** යැයි දෙස් නගන්නේ ය.

තව ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නැති විටෙක ඇතැම් සත්පුරුෂයෝ මා හමුවට පැමිණ **"ඇවැත්නි, මේ සූත්‍රය, මේ ජාතකය, මේ ගාථාව භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කොතැනක දී දේශනා කළ සේක් ද"** යැයි මගෙන් ඇසුව හොත් එය කිව යුතු වන්නේ ය. නොහැකි වුව හොත් **"මේ ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ කුමකට නම් භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ සෙවණැල්ල මෙන් පාත්‍ර - චීවර ගෙන යමින් පසුපස ඇවිද්දෙහි ද? මෙපමණවත් දෙයක් නො දන්නෙහි ද?"** යැයි මා හට දෙස් නගන්නේ ය. එබැවින් මේ ආනිශංස දැක මා නැති තැන දෙසූ ධර්‍මයන් නැවත මා හට දේශනා කරන ලෙස ඉල්ලමි යැයි කීවේ ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එම ඉල්ලීම් අට පිළිගෙන උපස්ථායක තනතුර දුන් සේක. එතැන් පටන් ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ නිත්‍ය උපස්ථායක වූයේ ය.

මේ ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට උපස්ථායක වීමට කල්ප ලක්ෂයක් මුළුල්ලෙහි පුරන ලද පාරමිතා ගුණ ඇති මහෝත්තමයෙකි. මේ වරය ලත් දින පටන් ඇල් පැන් - උණු පැන් - දැහැටි සපයමින්, පිට පිරිමදිමින්, පාද පිරිමදිමින්, ගඳකිළි පිරිවෙන අමදිමින්, මේ වේලාවෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේට මේ දෙය ලැබෙන්නට වටී ය, මේ වේලාවෙහි මේ දෙය කරන්නට වටී ය යැයි දවස මුළුල්ලෙහි ම බුද්ධෝපස්ථානයෙහි යෙදී සිටියේ ය. එසේම රාත්‍රී කාලයෙහි දඬු වැට පහනක් ගෙන නව වාරයක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැතපුණු ගඳකිළිය වටා ඇවිදින්නේ ය. මෙසේ කරන්නේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මා ඇමතූ විටෙක මා නිදි බරව සිටියේ නම්, එවිට ප්‍රති උත්තර දීමට නොහැකි වන්නේ ය යැයි ඒ පහන අතින් නුමුදා ම රෑ පහන් කරන්නේ ය. මෙසේ මහත් ගුණ ඇති ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ මේ බුදු සසුනෙහි **"බහුශ්‍රැත භික්ෂූන් අතර අග්‍ර වූහ. සතිමන්ත භික්ෂූන් අතර අග්‍ර වූහ. ගතිමන්ත භික්ෂූන් අතර අග්‍ර වූහ. ධෘතිමන්ත භික්ෂූන් අතර අග්‍ර වූහ. බුද්ධ උපස්ථායක භික්ෂූන් අතර අග්‍ර වූහ"**. මෙසේ අග්‍ර ස්ථානාන්තර පසකින් පිදුම් ලැබූහ.

ඒ මේ ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේට එක් වරකට බණවර හැටක් (ගාථා පසළොස් දහසක්) ධාරණය වන්නේ ය. එය දීඝ නිකාය තරම් වූ ප්‍රමාණයකි. වසර විසි පහක් ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පසුපස යමින්

බොහෝ ධර්මයන් ඉගෙන ගත්තේ ය. ඒ නිසාම පඤ්චසතික සංගායනාවෙහි දී ආනන්ද තෙරණුවෝ :-

"ද්වාසීති බුද්ධතො ගණ්හිං - ද්වෙ සහස්සානි භික්ඛුතො,
චතුරාසීති සහස්සානි - යෙ මෙ ධම්මා පවත්තිනො"

යනුවෙන් **"මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සමීපයෙහි දී ධර්මස්කන්ධ දෙයාසූ දහසක් (82,000) උගතිමි. සැරියුත් මුගලන් ආදී මහරහතන් වහන්සේලා සමීපයෙහි දී ධර්මස්කන්ධ දෙදහසක් උගතිමි. මෙසේ මාගේ සිතෙහි ධරන්නා වූ ධර්මය ප්‍රමාණ වශයෙන් සුවාසූ දහසකි (84,000)"** යැයි වදළේ ය. මෙසේ ත්‍රිපිටක බුද්ධ වචනයෙන් බොහෝ දෑ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුවෙහි දී ඉගෙන ගන්නා ලද මේ ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ එම ධර්ම සංගීතියෙහි දී **"පරාභව සූත්‍රය"** නමින් මෙසේ සංගායනාවට නැගූහ. එහි අර්ථ විවරණය මෙසේ ය.

❄ නිදාන වර්ණනාව

"එවං මෙ සුතං" මා විසින් මෙසේ අසන ලදී. මෙය වනාහි මා විසින් අවබෝධ නොකරන ලද්දකි. ප්‍රත්‍යක්ෂ නොකරන ලද්දකි. යනුවෙන් තමන් වහන්සේ අත්හැර, මෙය මා විසින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙතින් ම උගත්තෙමි යැයි අවධාරණය කොට දක්වන්නේය.

"එවං" යනුවෙන් තථාගතයන් වහන්සේ විසින් මාගේ ශාසනයෙහි බහුශ්‍රැත භික්ෂූන් අතර ද, යහපත් පැවතුම් ඇති භික්ෂූන් අතර ද, මනා සිහිය ඇති භික්ෂූන් අතර ද, ධාරණ ශක්තිය ඇති භික්ෂූන් අතර ද, උපස්ථායක භික්ෂූන් අතර ද මේ ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ අග්‍ර යැයි වදළ බුද්ධ වචනයට අනුරූප වූ තමන්ගේ ධාරණ ශක්තිය දක්වමින් **"මා විසින් මෙසේ අසන ලදී. එය ද අර්ථ වශයෙන් ද ව්‍යඤ්ජන වශයෙන් ද නො අඩු ය. නො වැඩි ය. මෙය මෙසේ ම මිස අන් අයුරකින් නො දත යුතුය"** යැයි සත්වයන් ගේ ඇසීමේ කැමැත්ත උපදවයි.

"මෙ" යනු මා විසින් යනුයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යම් සේ දේශනා කළ සේක ද, එසේම මා විසින් අඩු වැඩි නොකර වෙනස් නොකර මා විසින් ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙතින් උගත්තෙමි යනුවෙන් දක්වමින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ ධර්‍මය දේශනා කළ ධර්‍ම ශාස්තෲවරයාණන් වහන්සේ වශයෙන් දක්වා තමන් ශ්‍රාවකයෙකු කොට දක්වයි.

"සුතං" යනු අසන ලදී යනු යි. ඒ ඇසීම වනාහි අනිකෙකු භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙන් අසා දැනගෙන මට කීවා නොවේ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුවෙහි දී මගේ කණින් ම අවධානය යොමු කොට මනා ධර්‍ම ගෞරවයෙන් ම අසා දැන ගත්තෙමි යැයි දක්වයි.

එසේම මේ ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ වනාහි මිහිරි හඬින් ධර්‍මදේශනා කරන්නා වූ බහුශ්‍රැත වූ විචිත්‍ර ධර්‍ම කථිකයෙකි. මේ ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ මෙසේ වාක් චාතුර්‍ය්‍යයෙන් යුක්තව මහේශාක්‍ය මහරහතන් වහන්සේලා ඉදිරියෙහි මේ උතුම් බුද්ධ වචනය සංගායනා කරන කල්හි එය දැකීමට ශ්‍රවණය කිරීමට අප්‍රමාණ දෙවියෝ ද බ්‍රහ්මයෝ ද රැස් වූහ. ඔවුන් අතරින් ඇතැම් දෙවියන්ට මෙබඳු සැකයක් උපන්හ.

"තුන්ලෝකාග්‍ර වූ භාග්‍යවත් අභීත් සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේ ද ශාක්‍ය වංශිකයෙකි. මේ ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ ද ශාක්‍ය වංශිකයෙකි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ සුළු පියා වූ අමිතෝධන ශාක්‍ය රජතුමාගේ පුත්‍රයා ය. රූපයෙන් ද ස්වරයෙන් ද ශෝභමානය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ දායාදය ද ලබති. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ම මේ ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ කරුණු පසකින් අග්‍ර තැන්හි තැබූහ. ඓශ්වර්‍ය්‍ය ධර්‍ම සතරකින් යුක්ත වූවෙකු ද වෙති. සැමට ප්‍රියමනාප වූයේ වේ. දැන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ ධර්‍ම දායාදය ලැබ බුදු වූයේ ය" යැයි සිතූහ. එබැවින් ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ දෙවියන් තුළ වූ ඒ සිත තම සිතින් දැන එසේ වූ අද්භූත වූ ගුණ සම්භාවනාව නො ඉවසන සුළු වූයේ දෙවියන්ට ඇති වූ ඒ රැවටුණු අදහස් දුරු කරමින් ශාස්තෲන් වහන්සේට ඉමහත් ගෞරවය දක්වා තමන්ගේ ශ්‍රාවක බව **"එවං මෙ සුතං"** යනුවෙන් ප්‍රතිඥා කළේ ය.

තවද "**එවං මෙ සුතං**" යනුවෙන් "**මා විසින් මේ ධර්‍මය චතු වෛශාරද්‍ය විශාරද වූ, දසබල ධාරී වූ, උත්තම ස්ථානයෙහි පිහිටියා වූ, සිංහනාද සමාන නාද ඇත්තා වූ, සියලු සත්වයන්ට උත්තම වූ, ධර්‍මේශ්වර වූ, ධර්‍මරාජ වූ, ධර්‍මාධිපති වූ, ධර්‍මද්වීප වූ, ධර්‍මසරණ වූ, සද්ධර්‍ම වර චක්‍රවර්ති වූ, සම්මා සම්බුද්ධ වූ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ සම්මුඛයෙන් පිළිගන්නා ලද්දේ වෙමි. මෙහි අර්ථයෙහි හෝ ධර්‍මයෙහි හෝ පදයෙහි හෝ ව්‍යඤ්ජනයෙහි හෝ සැකයක් හෝ විමතියක් හෝ නොකළ යුතුය**" යැයි සියලු දෙවි මිනිසුන් ගේ මේ ධර්‍මයෙහි අශ්‍රද්ධාව නසන සේක. ශ්‍රද්ධාව උපදවන සේක.

"**එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජේතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ**" එක් සමයෙක්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විශාඛා මහ උපාසිකාව විසින් සාදවා පූජා කරන ලද පූර්වාරාමයෙහි වැඩසිටි සේක.

මෙහි "**එකං සමයං**" යන මෙහි සංවත්සර, ඍතු, මාස පක්ෂ දින පූර්වාහ්නය, මධ්‍යාහ්නය, අපරාහ්නය ප්‍රථම යාමය, මධ්‍ය යාමය, පශ්චිම යාමය වශයෙන් කාලය දැක්වීම "**සමය**" නම් වේ. මෙහි සමය බොහෝ වේ. පූරිත පාරමිතා ගුණ ඇති මහ බෝසතාණන් වහන්සේ දසදහසක් ලෝකධාතු වැසි දිව්‍ය බ්‍රහ්මයන් ගේ ආරාධනයෙන් පඤ්ච මහා විලෝකනයන් බලා සුදුසු මවු කුසෙහි පිළිසිඳ ගැනීම "**ගර්භාවක්‍රාන්ති සමය**" නම් වේ. උයනක දී මවු කුසෙන් බිහි වීම "**ජාති සමය**" නම් වේ. එතැන් පටන් සතර පෙර නිමිති දැකීම දක්වා ගිහි ව විසීම "**සංවේග සමය**" නම් වේ. පුතෙකු උපන් දම පැවිදි රුවක් දැක මහාභිනිෂ්ක්‍රමණය කිරීම "**අභිනිෂ්ක්‍රමණ සමය**" නම් වේ. අඩුම තරමින් සත් දිනක් හෝ දුෂ්කර ක්‍රියා කිරීම "**දුෂ්කර ක්‍රියා සමය**" නම් වේ. බෝධි මූලයට වැඩ අපරාජිත පර්‍යංකයෙහි වැඩ හිඳිමින් මාර පරාජය කිරීම "**මාරවිජය සමය**" නම් වේ. ඒ එකම පර්‍යංකයෙහි වැඩ හිඳිමින් තුන් යම් රාත්‍රියෙහි පුර්වේනිවාස ඥානය, දිව්‍යශ්‍රෝත ඥානය, ආශ්‍රවක්ෂය ඥානය ලැබීමත් සමගම සර්වඥතාඥාන ඥාන ප්‍රතිලාභයෙන් අභිසම්බෝධියට පැමිණීම "**අභිසම්බෝධි සමය**" නම් වේ. සත් සති ගත කිරීම ද, නිරෝධ සමාපත්ති, ඵල සමාපත්ති, ධ්‍යාන සමාපත්ති සුව විඳීම "**දිට්ඨධම්ම සුඛවිහරණ සමය**" නම් වේ. බ්‍රහ්මාරාධනාවෙන් දම්සක් සූත්‍රය දෙසීමෙහි පටන් ධර්‍මදේශනා කිරීම "**ධර්‍මදේශනා සමය**" නම් වේ. සූවිසි

කෝටි ලක්ෂ වාරයක් නවානුපූර්වි විහාර සමාපත්ති සුව විඳ එයින් නැඟී සිට අනුපාදිශේෂ පරිනිර්වාණ ධාතුවෙන් පරිනිර්වාණයට පැමිණීම **"පරිනිර්වාණ සමය"** නම් වේ.

ඒ සමයන් අතර මෙහි **"එකං සමයං"** යනු එක් ධර්ම දේශනා සමයක දී යනුයි. ඒ දේශනා සමය ද, **"ඥාණ කෘත්‍ය, කරුණා කෘත්‍ය"** සමයන් අතර **"කරුණා කෘත්‍ය"** සමයකි. **"ආත්ම හිත ප්‍රතිපත්ති සමය, පරහිත ප්‍රතිපත්ති සමය"** යන ප්‍රතිපත්ති සමයන් අතර **"පරහිත ප්‍රතිපත්ති"** සමයකි. රැස් වූ විට කළ යුතු වූ **"ධර්මකථා සමය, දේශනා ප්‍රතිපත්ති සමය"** යන සමයන් අතර **"ධර්මකථා" සමයකි.** මේ සියල්ල අතරින් මෙය **"දේශනා සමයකි".**

"භගවා" යනු ගුණයෙන් විශිෂ්ට වූ සත්වයන්ට උත්තම වූ ලෞකික ලෝකෝත්තර සැප නිපදවන්නා වූ දන සීලා දී පාරමී භාවයට පැමිණි කුසල් ඇති බැවින් ද, දස ක්ලේශ, අකුශල මූල, දුෂ්චරිත ආදී අනේක විධ වූ ක්ලේශයන් බිඳ හළ බැවින් ද, ඓශ්වර්‍ය්‍ය භාග්‍යා දී කීර්ති ප්‍රශංසාවට ගෞරවයට ලක්වන ගුණයෙන් යුක්ත වන බැවින් ද, අවබෝධ කළ යුතු වූ සියලු ධර්ම කුසල ත්‍රිකා දී ලෙස බෙද දැක් වූ බැවින් ද **"භගවා"** නම් වන සේක.

තවද මෙහි **"එවං මෙ සුතං"** යන වචනයෙන් ඇසූ පරිදි ඉගෙන ගත් පරිදි ධර්මය දේශනා කරන්නා වූ දේශකයෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ධර්ම ශරීරය පමණක් ම දේශනා කරති. එබැවින් **"මේ ධර්මය වනාහි ශාස්තෲවරයෙකු නොමැති එකක් නොවේ. මේ නුඹලාගේ ශාස්තෲවරයාය"** යැයි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නො දැකීමෙන් රූපකයෙහි පිරිනිවීම දක්වයි. එමගින් **"මේ ආර්‍ය්‍ය ධර්මය දේශනා කරන ලද්දා වූ දසබල ධාරී වූ සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේ ද, වජ්‍ර සමාන කයක් ඇත්තේ නමුදු පරිනිර්වාණයට පත් වූ සේක් නම්, එබඳු ශක්තියක් නැති අන්‍යයන් විසින් දුබල ජීවිත කෙරෙහි කුමන කරුණක් හේතුකොටගෙන ජීවිතාශාව ඉපදවිය යුත්තේ ද"** යැයි ජීවිත මදෙන් මත් වූ ජනතාව සංවේගයට පත් කරයි. ඔවුනට සද්ධර්මයෙහි උත්සාහ උපදවයි. මෙසේ **"එවං"** යන්නෙන් දේශනා සම්පත්තිය ද **"මෙ සුතං"** යන්නෙන් ශ්‍රාවක සම්පත්තිය ද **"එකං සමයං"** යන්නෙන් කාල සම්පත්තිය ද **"භගවා"** යන්නෙන් දේශක සම්පත්තිය ද දක්වයි.

"සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ" සැවැත් නුවර සමීපයෙහි වූ අනාථපිණ්ඩික මහ සිටුතුමා විසින් සාදවා ආරාමයක් කොට පූජා කරන ලද ජේතවනාරාමයෙහි වැඩසිටි සේක යන මෙහි **"සාවත්ථියං"** යනු මෙනම් නම් ඇති නගරයයි.

ස්වස්ථ ඍෂිවරයා හට වාස භූමිය වූ බැවින් මේ භූමිය **"සාවස්ථි"** නම් විය. මිනිසුන්ට අවශ්‍ය උප භෝග පරිභෝග භාණ්ඩ මෙහි ගබඩා කොට ඇති බැවින් **"සියල්ල ඇත්තේ ය"** යනාර්ථයෙන් සාවත්ථි නම් විය.

මෙසේ සියල්ල පරිපූර්ණ වූ මේ සැවැත් පුරයෙහි එන්න, කන්න, බොන්න ආදී වූ දසවිධ ශබ්දයන්ගෙන් වෙන් නොවූ ආහාර පානාදියෙන් පරිපූර්ණ වූ කොසොල් රට වැසියන්ගේ මේ අග නගරය වනාහි රම්‍ය වූ ද, දර්ශනීය වූ ද, මනෝ රමණීය වූ පුණ්‍ය භූමියක් වූයේ ය. අභිවෘධියෙන් යුක්ත වූ විපුල බවට පත් සාරවත් වූ සමෘධිමත් වූ දෙවියන්ගේ ආලකමන්දව වැනි වූ මේ සැවැත්නුවර උතුම් ය. බුද්ධ කාලයෙහි පසේනදි කොසොල් මහ රජතුමාගේ වාස භූමිය වූයේ ද මෙහි ය. පිහිටීම් වශයෙන් අචිරවතී නදී තීරයෙහි විය. මේ නදිය වක්‍රාකාරව ගලා යන බැවින් නගරයෙහි උතුරු දකුණු දෙදිසාවෙන් ම නදිය විය. බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් ම ධර්මය ශ්‍රවණය කොට මඟ ඵල ලැබුවෝ පන්කෝටියක් වූහ. අනාථපිණ්ඩික සිටුතුමා විශාකා මහෝපාසිකාව වැනියවුන් නිසා මේ නුවර බැබළීමට ගියේය.

"විහරති" යනු දිව්‍ය බ්‍රහ්ම ආර්‍ය විහරණයන්ගෙන් යම් විහරණයකින් වාසය කරයි යනුයි. එනම් ගමන් කිරීම සිටීම සැතපීම යන සිව් ඉරියව් පවත්වමින් වාසය කිරීමයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ බුද්ධත්වයෙන් තුන් වන වර්ෂයෙහි දී මේ සැවැත් නුවරට වැඩි පළමු වතාවෙහි දී ම නව මසක් වැඩසිටි සේක. ඉන් පසු ද හතර වන වස් කාලයෙහි ද, විසි එක් වන වස්කාලයෙහි පටන් සතළිස් හතර වන වස්කාලය අවසන් වීම දක්වා වූ විසිපස් වසරක කාලයක් මේ සැවැත් නුවරම වැඩසිටි සේක.

"ජෙතවනෙ" යනු තමාගේ සතුරු ජනයා ජයගනීනුයි **"ජේත"** නම් වේ. නොහොත් රජු තම සතුරු ජනයා දිනූ කල්හි උපන් බැවින්

මේ කුමරාට "**ජේත**" යැයි නම් තැබීය. සේවනය කෙරේනුයි "**වන**" නම් වේ. නොයෙක් ආකාරයේ මල් සුවඳින් සතුටු වූ මත් වූ කොවුල් ආදී පක්ෂීන්ගේ නාදයෙනන ද මඳ පවනින් ද සෑම කල්හිම දළු කොළවලින් ද, මල් ගෙඩි බරින් පිරී බර වී පවතින මෙය "**එවු මා පරිභෝග කරවු**" යැයි ආයාචනා කරන්නාක් වැනි වූ බැවින් "**වන**" නම් වේ. තවද ජීවිතය පිළිබඳ බලාපොරොත්තු ඇති කරවන බැවින් ද "**වන**" නම් වේ. මෙහි අර්ථය නම් ජීවිතය පිළිබඳ කලකිරීමක් දුකක් කනගාටුවක් ව්‍යසනයක් ඇති වූ විටෙක මේ වනයට ගිය කල්හි එහි ඇති අනේක විධ වූ සුවඳවත් වූ මලින් ද ඉදුණු පැසුණු මියුරු පලතුරු ආදියෙන් ද, ඒ මල් පැණි පලතුරු ආදිය පරිභෝගයෙන් තෘප්තිමත් වූ මී මැසි බඹර පක්ෂීන් සිව්පාවන් වැනි සත්වයින්ගේ මිහිරි නාදයෙන් ද, කයට සුව එළවන මඳ පවනින් ද සිත් ඇදගන්නා සුළු වූ ඒ අසිරිය තුලින් මනසෙහි ඇති දුක් පීඩා අමතක වී යන්නේ වේ. එබැවින් ද මෙය "**වන**" නම් වේ. මෙය ජේත කුමාරයාට අයත් වූ ඔහු විසින් රෝපණය කරන ලද පවත්වාගෙන යන ලද්දක් බැවින් "**ජෙතවන**" නම් වේ.

"**අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ**" අනාථපිණ්ඩික සිටුතුමා විසින් කරවා බුද්ධ ප්‍රමුඛ වූ භික්ෂු සංඝයා වෙත පූජා කරන ලද ආරාමයෙහිය. මව්පියන් තැබූ නමින් "**සුදත්ත**" නම් වූ ඒ ගෘහපති තෙමේ සියලු කාමයෙන් යුක්ත වූ බැවින් ද, පහ වූ මසුරු මල ඇති බැවින් ද, කරුණා ආදී විශේෂ ගුණයන්ගෙන් යුක්ත බැවින් ද, සියලු කල්හිම අනාථයන්ට ආහාරාදියෙන් සංග්‍රහ කළ බැවින් ද "**අනාථපිණ්ඩික**" යැයි ගෞරව නාමයක් විය. "**ආරාමං**" යනු ආරාමයයි. ප්‍රාණීහු හෝ පැවිද්දෝ සිත් අලවා වෙසෙත්නුයි "**ආරාම**" නම් වේ. මේ ආරාමය ජනාවාසයට ඉතා ළඟ ද නොවූ, ඉතා දුර ද නොවූ ධ්‍යාන භාවනා වැඩීමට ඉතාමත් යෝග්‍ය වූ දැකුම්කලු භූමියකි. මෙම භූමිය ලොව පහළ වන සියලු බුදුරජාණන් වහන්සේලාගේ නිත්‍ය වාසස්ථානය වන්නේය. මෙම ආරාම පූජාව උදෙසාම කල්ප ලක්ෂයක් පුරාවට පිරූ පාරමී ඇති අනාථපිණ්ඩික සිටුතුමා විසින් කහවනු අටළොස් කෝටියක් ජේත කුමාරයාට අයත් එම භූමියෙහි අතුරා එම භූමිය මිල දී ගෙන එහි කහවනු අටළොස් කෝටියක් වැය කොට හඳුන් දැවයෙන් සුවඳවත් ආරාමයක් කරවා බුද්ධ ප්‍රමුඛ භික්ෂු සංඝයා හට පවරා දුන් බැවින් අනාථපිණ්ඩික සිටුතුමාගේ ආරාමය නම් විය. අටළොස් කෝටියක් කහවනු වැය කොට ආරාම පූජාව කළේ ය. මෙසේ අනාථපිණ්ඩික

සිටුතුමා මෙම ආරාම පූජාව දක්වා කහවනු පනස්හතර කෝටියක් වැය කළේය. එසේම ජේත කුමාරයා විසින් මෙම ආරාම භූමියෙහි අප්‍රමාණ ධනයක් වැය කොට අලංකාරමත් ලෙස රෝපණය කරන ලද වෘක්ෂලතා, මල්, පලතුරු උයන් ආදිය එතුමාගේ පරිත්‍යාගයෝ ය. ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේ විසින් මෙම කථාවස්තුව ඉදිරිපත් කිරීමෙන් "පුණ්‍යකාමීහු මෙසේ පින් රැස් කෙරෙති" යැයි දක්වමින් පින් කැමති අන්‍යයන් ද එසේම පින් කිරීමෙහි යොදවයි.

මෙහි සාවත්ථියං විහරති ජේතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ: යන මෙහි සැවැත්නුවර දක්වීමෙන් ගොදුරු ගම ද ආරාමය දක්වීමෙන් පැවිද්දට යෝග්‍ය නිවාසස්ථානය ද, තවද සැවැත් පුරය දක්වීමෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ගිහි ජනයාට අනුග්‍රහ කිරීම ද ආරාමය දක්වීමෙන් පැවිද්දන්ට අනුග්‍රහ කිරීම ද, එසේම නගරය දක්වීමෙන් සිවුපසය ලැබීමෙන් අත්ථකිලමතානුයෝගයෙන් දුරු වීම ද, ආරාමය දක්වීමෙන් වස්තු කාම ප්‍රහාණයෙන් වෙන් වීමේ උපාය ද, එසේම නගරය දක්වීමෙන් ධර්මශ්‍රවණය ද ආරාමය දක්වීමෙන් ඒ ධර්මයෙහි යෙදීම ද, එසේම ගොදුරු ගම දක්වීමෙන් කරුණාවෙන් ජනයා වෙත එළඹීම ද ආරාමය දක්වීමෙන් ඒ ගෘහ වාසයෙහි ආදීනව දක ඒවායෙන් නිදහස් වීම ද, එසේම ගොදුරු ගම දක්වීමෙන් සත්වයන්ට හිත සුව ඇති කිරීමේ අදහස ද, ආරාමය දක්වීමෙන් අනුන්ට හිත සුව ඇති කිරීමෙහි නොගැලී සිටීම ද, එසේම ගොදුරු ගම දක්වීමෙන් ධාර්මික සැපය අත නොහැරීම නිමිති කොට ඇති පහසු විහරණය ද ආරාමය දක්වීමෙන් උත්තරිමනුෂ්‍ය ධර්මයෙහි යෙදීම නිමිති කොට ඇති පහසු විහරණය ද, එසේම ගොදුරු ගම දක්වීමෙන් මිනිසුන්ට බොහෝ උපකාර බව ද ආරාමය දක්වීමෙන් දෙවියන්ට බොහෝ උපකාර බවත් ද, එසේම ගොදුරු ගම දක්වීමෙන් ලෝක ජනයා අතර ඉපද ඔවුන් අතරම වැඩුණු බව ද, ආරාමය දක්වීමෙන් ලෝකය හා නො ඇලුණු බව ද දක්වයි.

❄ දෙවියන් පැන විචාරීම

"**අථ ඛො**" භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ විහරණය නොනිමි කල්හි "**අඤ්ඤතරා දෙවතා**" නාම ගෝත්‍ර වශයෙන් කිසි සඳහනක් නැති එක් දිව්‍ය පුත්‍රයෙක් "**අභික්කන්තාය රත්තියා**" රාත්‍රියෙහි පූර්ව යාමය ඉකුත් වූ කල්හි "**අභික්කන්තවණ්ණා**" මනා රූ ඇති සමේ වර්ණයෙන් යුක්තව "**කෙවලකප්පං**" ස්වල්පයක් වත් ඉතිරි නොකොට "**ජෙතවනං**" මුළු ජේතවනාරාමය ම "**ඔභාසෙත්වා**" සූර්යාලෝකය මෙන් ද, චන්ද්‍රාලෝකය මෙන් ද එකම පහන් ආලෝකයක් මෙන් අඩු වැඩි නැතිව ශරීරාලෝකයෙන් බබුළුවා "**යෙන භගවා තෙන උපසංකමි**" යම් කාරණයක් සඳහා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත දෙවි මිනිසුන් විසින් එළඹිය යුත්තේ වේද, ඒ කාරණය සඳහා ම එළඹියේ ය. කුමන කාරණයක් සඳහා ද යත්? මිහිරි රස ඇති ගෙඩි අනුභව කිරීමේ අදහසින් පක්ෂි සමූහයා විසින් නිතර ඵල දරන ගසක් වෙත යන්නාක් මෙන් නොයෙක් ආකාර වූ ගුණ විශේෂයන්ට පැමිණීමේ අදහසින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත එළඹිය ය. "**උපසංකමිත්වා**" භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ ඉතා සමීපයට ගොස් "**භගවන්තං අභිවාදෙත්වා**" භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වැඳ නමස්කාර කොට "**එකමන්තං අට්ඨාසි**" එකත්පසෙක සිටියේ ය. මෙහි "**එකමන්තං**" යන්නෙන් එක් අවකාශයක, එක් පසේක යැයි කියනු ලැබේ. එනම් පිටුපසින් ද නොවේ, ඉදිරියෙන්ද නොවේ, ඉතා ආසන්නයේ ද නොවේ, ඉතා දුර ද නොවේ, බිත්තියට සමීපයෙහි ද නොවේ, උඩු සුළඟෙහි (භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඩසිටින තැනට යම් දිසාවකින් සුළං හමන්නේ ද ඒ දිසාවෙහි) ද නොවේ, ඉතා පහත් තැනක ද නොවේ, උස් තැනක ද නොවේ. මේ දෝෂයන් හැර වම් පස හෝ දකුණුපස "එකත්පසෙක" නම් වේ. "**අට්ඨාසි**" හිඳීම් ආදිය ප්‍රතික්ෂේප කොට එකත්පසෙක සිටියේ ය. කුමක් හෙයින් සිටියේ ද, හිඳීම නොකළේ ද යත්? ඉක්මනින් ආපසු යනු කැමැත්ත නිසා ය. කිසියම් අවශ්‍ය කරුණක් උදෙසා පිරිසිදු පුරුෂයෙක් අසූචි සහිත තැනකට පිළිකුල් සහගත ව යන්නේ යම් සේ ද, දෙවියෝ වනාහි කිසියම් අවශ්‍ය කරුණක් උදෙසා පිළිකුලෙන් යුතුව මනුලොවට පැමිණෙති. ස්වභාවයෙන් ම වනාහි දෙවියන්ට යොදුන් සිය ගණනක් ඈත සිට වුව ද මනුෂ්‍ය ශරීරයෙහි දුගඳවත් බව නිසා ම පිළිකුල් වේ. එහි නො ඇලෙති. එබැවින් ඒ දෙවියෝ පැමිණි කාර්ය්‍ය කොට වහා

ආපසු යනු කැමැත්ත නිසා හිඳ නො ගත්තේ ය. යමෙකුගේ යෑම් ආදී ඉරියව් පැවැත්මෙහි වෙහෙස දුරු කිරීම සඳහා හිඳිත් ද ඒ වෙහෙස දෙවියන්ට නැත. ඒ නිසා ද හිඳ නොගත්තේය. යම් මහා ශ්‍රාවකයෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිරිවරා සිටියාහු ද උන් වහන්සේලාට ගරු බුහුමන් දැක්වීය. ඒ නිසා ද හිඳ නොගත්තේය. තව ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේට ගෞරවය නිසා ම හිඳ නොගත්තේය. හිඳිනු කැමති දෙවියන්ට වනාහි අසුනක් පහළ වේ. එය නොකැමැති වන්නේ හිඳීමට සිතකුදු නොකොට එකත් පසේක සිටියේ ය. "**එකමන්තං ඨිතා ඛො සා දෙවතා**" මෙසේ මේ කරුණු නිසා එකත් පසේක සිටි ඒ දේවතාවා "**භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි**" භාග්‍යවතුන් වහන්සේට අක්ෂර පද නියම ලෙස ගැළපූ වචනයෙන් ගාථාවකින් තම ප්‍රශ්නය ඉදිරිපත් කළේ ය. එය මෙසේ ය.

"පරාභවන්තං පුරිසං - මයං පුච්ඡාම ගොතමං
භගවන්තං පුට්ඨුමාගම්ම - කිං පරාභවතො මුඛං"

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ලොව පහළ වීමට පෙර දඹදිව ඒ ඒ නගර දොරටු රැස්වීම් ශාලා සභා ආදී තැන්වල මහජනයා රැස්ව ඒක් ඒක් මාතෘකා ඇති කරගෙන ඒ ඔස්සේ කරුණු ගොතාගෙන මාස හතරක් තරම් කාලයක් කථා කරන්නට වූහ. මේ අතර ඒක් දිනක් "**මංගල**" යනු කුමක් ද යැයි කථාවක් ඇති වූහ. ඇතමෙක් "**දුටු දෙය**" මංගල යැයි කීහ. ඇතමෙක් "**ඇසූ දෙය**" මංගල යැයි කීහ. ඇතමෙක් ගන්ධ, රස වශයෙන් "**විඳි දෙය**" මංගල යැයි කීහ. ඉක්බිති දඹදිව සියලු මනුෂ්‍යයෝ සමූහ වශයෙන් රැස්ව "**මංගල නම් කවරේද?**" යැයි සිතන්නට කථා කරන්නට වූහ. මෙම කථාව ආරක්ෂක දෙවියෝ මනුෂ්‍යයන්ගෙන් අසා ඒම දෙවියන් අතර ද මේ කථාව ම ඇතිවූහ. ආරක්ෂක දෙවියන්ගෙන් අසා භූම්‍යස්ථක දෙවියන් අතර ද භූම්‍යස්ථක දෙවියන්ගෙන් අසා චාතුර්මහාරාජික දෙවියන් අතර ද මෙම ක්‍රමයෙන් සදිව්‍ය ලෝකයන්හි ද, ඒම දෙවියන්ගෙන් අසා රූපාවචර බ්‍රහ්ම ලෝකයන්හි ද මෙසේ අකණිටා බඹලොව දක්වා ද මෙම මංගල කථාව හට ගත්හ. මේ කථාව තීරණයකට නොපැමිණ දොළොස් අවුරුද්දක් ඉක්ම ගියහ. ආර්‍යයා පුද්ගලයන් හැර අන් සියලු මනුෂ්‍යයෝ ද, දෙවියෝ ද, බ්‍රහ්මයෝ ද **දිට්ඨ** (දුටු දෙය), **සුත** (ඇසූ දෙය), **මුත** (විඳිදෙය) මංගල යැයි කොටස් තුනකට බෙදුනාහ. මෙය "**මංගල කෝලාහලය**" නම් වේ.

ඉන් පසු තව්තිසා දෙව්ලොව වැසි දෙවියෝ එක්ව සක්දෙවු රජතුමා වෙත ගොස් වැඳ මෙසේ කීහ. "**නිඳුකාණෙනි, දන්නෙහි ද?, දූන් මංගල ප්‍රශ්නයෝ හට ගත්හ. ඇතමෙක් දුටු දෙය මංගල යැයි කියති. ඇතමෙක් ඇසූ දෙය මංගල යැයි කියති. ඇතමෙක් විඳිදෙය මංගල යැයි කියති. ඒහි දී අප ද සෙසු අය ද තීරණයකට පත් නො වෙමු. නුඹ වහන්සේ අපට තත් වූ පරිද්දෙන් ප්‍රකාශ කරන්නේ නම් මැනවි**" යැයි කීහ. සක්දෙවු රජතුමා මේ මංගල කථාව පළමු ව කොතැනක හට ගත්තේ දැයි අසා මනුෂ්‍ය ලෝකයෙහි බව දූන, "**දූන් සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ කොතැන්හි වැඩසිටින සේක් ද**" යැයි ඇසුවේ ය. දේවයන් වහන්ස, මිනිස් ලොව යැයි කීහ. ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙන් කිසිවෙක් මේ ප්‍රශ්නය ඇසුවේ දැයි සක්දෙවු රජතුමා ඇසුවේ ය. දේවයන් වහන්ස, නැතැයි කීහ. එවිට සක්දෙව් රජතුමා "**ශ්‍රේෂ්ඨයෙනි! යමෙක් නිරවශේෂ මංගල දේශක වූ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඉක්මවා මාගෙන් ඇසිය යුතු යැයි සිතන්නාහු ද?, ඒ තෙපි කුමක් හෙයින් ගිනි අත්හැර කලාමැදිරියෙකු දල්වහු ද?, ශ්‍රේෂ්ඨයෙනි, එවු ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙන් විමසමු. ඒකාන්තයෙන් සාරවත් පැන විසඳුමක් ලබන්නෙමු**" යැයි කියා එක් දිව්‍ය පුත්‍රයෙකු අමතා "**නුඹ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙන් මේ පැනය විමසව**" යැයි අණ කළේ ය. එසේ අණ ලැබූ ඒ දිව්‍ය පුත්‍ර තෙමේ දේව සමූහයා විසින් පිරිවරන ලදුව දෙවුරම් මහ වෙහෙරට පැමිණ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට සකසා වැඳ එකත්පසෙක සිට මංගල කාරණා විමසීය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එයට පිළිතුරු වශයෙන් "**මංගල සූත්‍රය**" දෙසූහ.

මෙසේ මංගල කාරණා ඇසුවා වූ දෙවියන්ට මෙබඳු අදහසක් ඇතිවූහ. "භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මංගල සූත්‍රය දෙසීමෙන් සත්වයන්ගේ වර්ධනය යහපත දෙසූහ. පිරිහීම ගැන නො වදළහ. දූන් වනාහි අපි යමක් හේතුකොටගෙන සත්වයෝ පිරිහෙත් ද, වැනසෙත් ද ඒ සත්වයන්ගේ පිරිහීමට හේතු කාරණා විමසමු" යැයි මංගල සූත්‍රය දෙසූ දිනට පසු දින රාත්‍රියෙහි දසදහසක් සක්වළ වැසි දේව සමූහයා පිරිහීමට හේතු කාරනා අසනු කැමති ව මේ මංගල සක්වළෙහි රැස්ව, එක් අස්ව ලෝමයක අගක් තරම් ප්‍රමාණයේ අවකාශයක, මහේශාක්‍ය දෙවියෝ දස දෙනෙකු පමණ ද, අල්පේශාක්‍ය දෙවියෝ විසි දෙනා, තිස් දෙනා, හතළිස් දෙනා, පනස් දෙනා, හැට දෙනා, සැත්තෑ දෙනා, අසූ දෙනා පමණ ඉතා සියුම් ආත්මභාව මවාගෙන සියලු දිව්‍ය බ්‍රහ්ම

මනුෂ්‍යයන්ගේ සිරියාව ද, තේජස් ද වඩාත් මැඩලමින් සැවැත් නුවර ජේතවනාරාමයේ දම් සභා මණ්ඩපයෙහි පනවන ලද උතුම් බුද්ධාසනයෙහි වැඩ හුන්නා වූ භාග්‍යවත් අහීත් සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ පිරිවරා සිටියාහුය. ඉක්බිති සක්දෙවු රජතුමා විසින් අණ කරන ලද (නම සඳහන් නොවන) ඒ දිව්‍ය පුත්‍ර තෙමේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙන් පරාභව ප්‍රශ්නය විමසුවේ ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එයට පිළිතුරු වශයෙන් මෙම "**පරාභව සූත්‍රය**" දේශනා කොට වදාළ සේක. මෙම පරාභව සූත්‍රය යම් කෙනෙකුන් විසින් යම් දිනක යම් හෙයකින් දේශනා කරන ලද්දේ ද, එහි විස්තර වර්ණනා ක්‍රමය මෙසේ දත යුතු ය.

❄ පිරිහීමේ දෙරටු දේශනා කිරීම

"පරාභවන්තං පුරිසං - මයං පුච්ඡාම ගොතමං
භගවන්තං පුට්ඨුමාගම්ම - කිං පරාභවතො මුඛං".

"**පරාභවං**" නැසෙන්නා වූ පිරිහෙන්නා වූ "**තං පුරිසං**" ප්‍රධාන වශයෙන් මනුලොව යම් කෙනෙක් "**මයං පුච්ඡාම ගොතමං**" සෙසු දේව බ්‍රහ්ම සමූහයා සමග පැමිණි බවට තමන් කාය සාක්ෂි වශයෙන් දක්වා ඉඩ ලබාගනිමින් ඒ දිව්‍ය පුත්‍රයා ගෝත්‍ර නාමයෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට ආමන්ත්‍රණය කරයි. "**භගවන්තං පුට්ඨුමාගම්ම**" අපි භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙන් අසා දැනගනු පිණිස ඒ ඒ සක්වළවලින් පැමිණියාහු වෙමු. මෙයින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට ආදරය ගෞරවය දක්වයි. "**කිං පරාභවතො මුඛං**" භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පැමිණි අපට පිරිහෙන්නා වූ මිනිසාට කිනම් මුඛයක් ද? කිනම් දෙරටුවක් ද? කිනම් කාරණයක් ද? යි කියා දෙන සේක්වා.

මෙයින් "අපි හැමදෙන ම පිරිහෙන්නා වූ සත්වයා කෙසේ දතයුතු වන්නේ ද යැයි දැනගනු පිණිස ගෞතමයන් වහන්සේගෙන් විචාරන්නෙමු. එය දැනගනු පිණිස අපි සියල්ලෝ ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත පැමිණියෙමු. ස්වාමීනි භාග්‍යවතුන් වහන්ස, පිරිහෙන්නා වූ මිනිසාගේ හේතු මොනවා ද? පිරිහීමට හේතුවන දෙරටු

මොනවා ද?, පිරිහීමේ මුල කුමක් ද? ඒ කරුණු මොනවද?" යැයි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අපට කියා දෙන සේක්වා. මෙසේ පරාභවයට හේතුව දත් කල්හි පිරිහෙන පුරුෂයා ද දැනගත හැකිය. එබැවින් පිරිහීමට කරුණු ම විචාළේ ය.

ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එම කරුණු පහද දීමේ පහසුව සළකා ඊට වෙනස් වන කරුණුවලට පුද්ගලයකු යොමුවන අයුරු මනාකොට ප්‍රකට කිරීම සඳහා, පුද්ගල අධිෂ්ඨාන දේශනාවක් වශයෙන් **"සුවිජානො භවං හොති"** ආදිය වදාළ සේක.

"සුවිජානො භවං හොති - සුවිජානො පරාභවො,
ධම්මකාමො භවං හොති - ධම්මදෙස්සී පරාභවො".

"භවං" ගුණ දහමින් දියුණු වෙන්නා වූ වැඩෙන්නා වූ පුරුෂ තෙම **"සුවිජානො හොති"** පහසුවෙන් නිසැකවම මනාව දත හැකිය. එසේම යම් කෙනෙක් ඒ ගුණ දහමින් පිරිහෙයි ද, විනාශ වෙයි ද එය **"පරාභවො"** පරාභවය නම් වේ. **"සුවිජානො හොති"** හෙතෙමේ ද පහසුවෙන් දත හැකිය. මෙලෙස ගුණ දහමින් දියුණුවන තැනැත්තා හා පිරිහෙන තැනැත්තා කෙසේ දත හැකි වන්නේ දැයි නුඹලා මගෙන් අසන්නෙහු ද?, ඒ කරුණ මෙසේ දත යුතුය. **"ධම්මකාමො භවං හොති"** ගුණ දහමින් දියුණු වෙන්නා වූ වැඩෙන්නා වූ නො පිරිහෙන්නා වූ පුරුෂ තෙමේ දස කුසල දහම්හි යෙදීමට කැමති වෙයි. සතුටු වෙයි. අසයි. පිළිපදියි. එය ප්‍රාර්ථනා කරයි. ඔහු ගේ එම පිළිවෙත දැක ද, අසා ද දැනගත යුතු බැවින් එය **"සුවිජානො"** පහසුවෙන් දත හැකි වේ. අනික් තැනැත්තා **"ධම්මදෙස්සී පරාභවො"** එම යහපත් ධර්මයන්ට ද්වේශ කරයි. නොකැමැති වෙයි. නො අසයි. නො පිළිපදියි. එම කුසලධර්ම ප්‍රාර්ථනා නොකරයි. ඔහු ගේ එම පිළිවෙත දැක ද, අසා ද දැනගත යුතු බැවින් එය ද **"සුවිජානො"** පහසුවෙන් දත හැකි වේ. මෙහි දී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විරුද්ධ පක්ෂය දක්වන්නේ අර්ථ වශයෙන් ධර්මයට කැමති බව දියුණුවට දොරටුවක් වශයෙන් දක්වා ධර්මයට ද්වේශ කරන බව පිරිහීමේ දොරටුව වශයෙන් දෙසූහ. ඉක්බිති ඒ දේවතාවා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ දේශනාවට සතුටු ව මෙසේ කීයේය.

"ඉති හෙතං විජානාම - පඨමො සො පරාභවො,
දුතියං භගවා බ්‍රෑහි - කිං පරාභවතො මුඛං".

"ඉතිහි" භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් වදාළ ලෙස **"පඨමො සො පරාභවො"** පළමුවැනි පිරිහීමේ දොරටුව වශයෙන් ඒ යහපත් ධර්මයෙහි දෙස් දැකීම, රුචි නොවීම පළමු වන පිරිහීමේ ලක්ෂණයයි. **"එතං විජානාම"** මෙම කාරණය පිළිගනිමු, දරා ගනිමු. අපි යම් පිරිහීමේ දොරටු දැන ගැනීමට පැමිණියෙමු ද, මෙය එක් දොරටුවක් යැයි කියන ලද්දේ වෙයි. මෙසේ අපි එක් පිරිහීමේ දොරටුවක් දැනගතිමු, එය ධරාගත්තෙමු යැයි කියා සතුටු ව නැවත ද අනෙකක් දැනගනු කැමති ව **"දුතියං භගවා බ්‍රෑහි"** භාග්‍යවතුන් වහන්ස, පිරිහීමට හේතුවන දෙවැනි දොරටුව වදාරණ සේක්වා. **"කිං පරාභවතො මුඛං"** පිරිහෙන්නහුට කාරණා කවරේ ද? යැයි අසා සිටියේ ය.

යම් හෙයකින් ඒ ඒ සත්වයෝ පිරිහීමට පත්වන ඒ ඒ දොරටු වෙත් ද, එක් අයෙක් ඒ සියල්ලෙන් ම පිරිහීමට පත් නොවේ. එසේම සියල්ලෝ ම එක් දොරටුවකින් පිරිහීමට පත් නොවේ. එබැවින් සත්වයන්ගේ නා නා විධ වූ පරිහානි මුඛයෝ වෙත් ද, ඒවා දැක්වීම පිණිස භාග්‍යවතුන් වහන්සේ **"අසන්තස්ස පියා හොන්ති"** යනාදිය වදාළ සේක.

"අසන්තස්ස පියා හොන්ති - සන්තෙන කුරුතෙ පියං,
අසතං ධම්මං රොචෙති - තං පරාභවතො මුඛං".

මෙලෙස පුද්ගලයා අරමුණු කොටම දේශනා කිරීම පිණිස නොයෙක් ආකාර වූ පිරිහීමේ දොරටු දැක්වීමට මෙසේ වදාළ සේක. **"අසන්තො අස්ස පියා හොන්ති"** අසත්පුරුෂයෝ ඒ පිරිහෙන පුද්ගලයාට ප්‍රිය වෙති. මෙහි අසත්පුරුෂයෝ නම් ෂඩ් ශාස්තෲවරු ද, යම් අන්‍ය වූ උපශාන්ත නොවූ කායික වාචසික මානසික ක්‍රියාවන්ගෙන් යුක්ත වූ **දේවදත්ත, කෝකාලික, කටමෝරකතිස්ස, ඛණ්ඩදේවිපුත්‍ර සමුද්‍රදත්ත, චිඤ්චමානවිකාව** ආදීහුය. ඔවුහු ගින්නෙන් දැවෙන අඟුරු මෙන් තමා වැරදි ලෙස ගැනීමෙන් තමනුත් විනාශ වී තම වචනය අනුගමනය කරන්නා වූ ද විනාශ කරති. ෂඩ් ශාස්තෲවරු නම් **"පූරණකාශ්‍යප, මක්ඛලිගෝසාල, අජිතකේසකම්බල, කකුධකච්චායන,**

සඤ්ජයබෙල්ලට්ඨිපුත්‍ර, නිගණ්ඨනාථපුත්‍ර" යන සය දෙනා ය. ඔවුන්ගේ උත්පත්ති කථා හා වාද මෙසේ ය.

☸ පූරණකාශ්‍යප

මොහු අනූනවයක් වූ දසයන් ඇති එක්තරා කුල ගෙයක සියය සම්පූර්ණ කරමින් උපන්නේය. එබැවින් එම සිටුවරයා සතුටු ව ඔහුට "**පූරණ**" යයි නමක් තැබීය. ඔවුන්ගේ කුල ගෝත්‍රය "**කාශ්‍යප**" නම් විය. එබැවින් ඒ නම් දෙක එකතුව ඔහුට "**පූරණකාශ්‍යප**" යැයි නමක් තැබූහ. හෙතෙම දසයන් සියය සම්පූර්ණ කරමින් උපන් හෙයින් ද, ප්‍රධාන දස පවුලේ මංගල දසයා වූ බැවින් ද ඔහුගෙන් කිසි වැඩක් නොගත්තේය. ඔහු කුමක් කළ ද, එය වරදක් යැයි කියන්නෙක් නැත. කළ යුතු දේ නොකළ කල්හි ද දෙස් නඟන්නෙක් නැත. පසු කලෙක සිටුවරයා ඔහුව වෙහෙසක් නැති වැඩක යොදවමි යැයි සිතා වාසල් දොර රැකීමට නියෝග කළේ ය. හෙතෙමේ "මා මෙහි වසන්නේ කුමට ද" යි සිතා පලා ගියේය. ඉක්බිති සොරු ඔහුගේ හැඳි වස්ත්‍ර පැහැර ගත්හ. හෙතෙමේ කොළවලින් හෝ තෘණවලින් හෝ කය වසාගන්නට නොදත් බැවින් නිර්වස්ත්‍රව ම සිටියේ ය. මිනිස්සු ඔහු දැක "නුඹ කවරෙක්ද" යැයි ඇසූහ. හෙතෙමේ "මම අන් දෙයක් කියන්නේ නම් මට රැකවරණයක් නොවන්නේය" යැයි සිතා "මගේ බඩ සියලු ශාස්ත්‍රයෙන් සම්පූර්ණ වූ හෙයින් මට පූරණ යැයිකියති. ගෝත්‍ර වශයෙන් බ්‍රාහ්මණ වංශයෙහි උපන් බැවින් කාශ්‍යප නම් වෙමි. දැන් මම රහත් කෙනෙක් වෙමි, පූරණකාශ්‍යප නම් බුදුවරයා මම" යැයි කීවේය. "මේ ශ්‍රමණයා අල්පේච්ඡ ය, රහත් ය, මොහු හා සමානයෙක් ලොව තවත් නැත" යැයි සිතා කෑ යුතු වැළඳිය යුතු ආහාර ද පාන වර්ග ද ගෙන ඔහු වෙත එළඹුණහ. හෙතෙමේ "මා වස්ත්‍ර නො හැඳි බැවින් මේ ප්‍රත්‍ය ලැබුණේ ය" යැයි සිතා එතැන් පටන් වස්ත්‍ර ලැබ ද නොහැන්දේය. එය ම පැවිද්ද සේ ගත්තේ ය. ඔහුගේ සමීපයෙහි පන්සියයක් පමණ මිනිස්සු පැවිදි වූහ. ඉන් පස් හෙතෙම බොහෝ පිරිසකට ආචාර්‍යවරයෙකු විය. මොහු "සතුන් මැරීම, සොරකම,බොරු කීම ආදී නපුරු කම් කොතෙක් කලත් එයින් වන පවක් නැත. දන් දීම, සිල්රැකීම ආදී යහපත් දේ කොපමණ කලත් එයින් වන පිනකුත් නැත" යැයි යන දෘෂ්ටි ගෙන නොමග ගියේ ය.

☸ මක්ඛලිගෝසාල

"**මක්ඛලි**" යනු ඔහු ගේ නමය. ගව හලක දී උපන් බැවින් "**ගෝසාල**" යැයි දෙවැනි නමක් විය. මොහු ද සිටුවරයෙකුගේ දස පවුලක උපන්නෙකි. දිනක් ඔහු ඒ සිටුවරයා සමග මඩ සහිත බිමක තෙල් කලයක් කර තියාගෙන පසුපස යන විට සිටුවරයා "**තාත! මා ඛලි**" "දරුව වැටෙන්නට එපා" යැයි කීවේය. එහෙත් ඔහු සැකිල්ලක් නැතිව වටපිට බලමින් යන විට පය පැකිළී වැටී තෙල් කලය බිඳුනේය. එයින් හෙතෙමේ ස්වාමියාට බියෙන් පළා යාමට පටන් ගත්තේ ය. ස්වාමියා පසුපස දුව ගොස් ඔහුගේ රෙදි කොනින් අල්ලා ගත්තේ ය. ඔහු සළුව අත්හැර දමා නිවීස්ත්‍රව ම පළා ගියේය. හෙතෙමේ ද කොළවලින් හෝ තෘණවලින් හෝ කය වසාගන්නට නොදත් බැවින් නිවීස්ත්‍රව ම සිටියේ ය. සිටුවරයා "**තාත! මා ඛලි**" යැයි කී වචනය මුල්කොට "**මා ඛලි**" යැයි ව්‍යවහාර වී පසුව "**මක්ඛලි**" නම් විය. මිනිස්සු ඔහු දැක ඔබ කවුද යැයි ඇසූහ. හෙතෙමේ "**මක්ඛලිගෝසාල**" නම් රහතන් වහන්සේ මම වෙමි යැයි කීවේය. මිනිස්සු "මේ ශ්‍රමණයා අල්පේච්ඡ ය, රහත් ය, මොහු හා සමානයෙක් ලොව තවත් නැත" යැයි සිතා කෑ යුතු වැළඳිය යුතු ආහාර ද පාන වර්ග ද ගෙන ඔහු වෙත එළඹුණහ. හෙතෙමේ "මා වස්ත්‍ර නොහඳින බැවින් මේ ප්‍රත්‍ය ලැබුණු බැවින් යැයි සිතා එතැන් පටන් වස්ත්‍ර ලැබ ද නොහැන්දේය. එය ම පැවිද්ද සේ ගත්තේ ය. ඔහුගේ සමීපයෙහි පන්සියයක් පමණ මිනිස්සු පැවිදි වූහ. ඉන් පස් හෙතෙම බොහෝ පිරිසකට ආචාර්‍යවරයෙකු විය. හෙතෙම "සත්වයන්ගේ පිරිහීමට හෝ දියුණුවට හේතුවක් නැත. පින් කරන්නෝ ද පවු කරන්නෝ ද පණ්ඩිතයෝ ද බාලයෝ ද යන සියල්ලෝ ම සංසාර ස්වභාවය අනුව ඒ ජාතිවල ඉපිද සුව දුක් විඳ දුක් කෙළවර කරන්නාහ. ප්‍රතිපත්තියකින් එය වෙනස් නොවන්නේය" යන දෘෂ්ටිය ගෙන නොමග ගියේය.

☸ අජිතකෙසකම්බල

"**අජිතො**" යනු ඔහුගේ නමය. මොහු උසස් කුලවතෙකි. අනුන්ගෙන් ණය ගෙන ගෙවාගත නොහැකි ව තම රට හැර

ප්‍රත්‍යන්තයකට පලා ගොස් ජීවනෝපායක් නැති හෙයින් වනගත විය. ඇඳීමට වස්ත්‍ර නැති හෙයින් මනුෂ්‍ය කෙස්වලින් කළ කම්බිලියක් සාදගෙන එය හැඳ ගත්තේ ය. මෙසේ කේසකම්බිලියක් දැරූ බැවින් "**කෙසකම්බලි**" නම් විය. මෙතෙමේ "**අජිතකෙසකම්බල**" නම් රහතන් වහන්සේ මමය යි කියා ප්‍රතිඥා කොට අඥනයන් පහදවා පන්සියයක් පමණ පිරිසක් පැවිදි කොට ශාස්තෘවරයෙකු ව "යහපත් අයහපත් කර්මවලින් වන විපාකයක් නැත. මේ සත්වයා සතර මහා භූතයන්ගෙන් සැදුණේ ය. මළ පසු ඔහුගේ ශරීරයේ පඨවි ධාතුව පඨවි ධාතුවට ම එකතු වන්නේ ය. ආපෝ ධාතුව ආපෝ ධාතුවට ම එකතු වන්නේ ය. තේජෝ ධාතුව තේජෝ ධාතුවට ම එකතු වන්නේ ය. වායෝ ධාතුව වායෝ ධාතුවට ම එකතු වන්නේ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ අහසට යන්නාහ. දනය මෝඩයන්ගේ වැඩකි. පණ්ඩිතයෝ ද බාලයෝ ද යන සැම දෙනාම මරණින් කෙළවර වන්නාහ. නැවත උපදින්නෙක් නැත" යන උච්ඡේද දෘෂ්ටිය ගෙන නොමග ගියේය.

☸ කකුධකච්චායන

මෙතෙමේ උසස් කුලවතෙකි. පියෙක් නැතිව වැන්දඹු ස්ත්‍රියකට පුත්ව උපන්නෙකි. මව දුක්ඛිත හෙයින් ගෙයක් දොරක් නැති හෙයින් ඔහු කුඹුක් ගසක් මුල වදා හැර දමා ගියා ය. එක්තරා බ්‍රාහ්මණයෙකු ඔහු ගෙන ගොස් පෝෂණය කළේ ය. කුඹුක් ගස මුල උපන් හෙයින් "**කකුධ**" යැයි නම් තැබීය. "**කච්චායන**" යනු ඒ බ්‍රාහ්මණයාගේ ගෝත්‍ර නාමයයි. මෙසේ නාම ගෝත්‍ර සැසඳීමෙන් "**කකුධකච්චායන**" නම් විය. හෙතෙමේ බ්‍රාහ්මණයාගේ මරණින් පසු ජීවනෝපායක් නැතිව වන වැදී තවුස් වෙස් ගෙන රහත් බව ප්‍රතිඥා කොට පන්සියයක් පමණ පිරිසක් පැවිදි කොට ශාස්තෘවරයෙකු විය. ඔහු පඨවි කාය, ආපෝ කාය, තේජෝ කාය. වායෝ කාය, සුඛය, දුක්ඛය, ජීවය කියා සප්තකාය කෙනෙක් ඇත්තාහ. ඔවුහු ස්ථිර ය. ඔවුහු කිසිවෙකු විසින් මවන ලද්දහු නොවෙති. කිසිවෙකු විසින් මැවිය හැක්කෝ ද නොවෙති. ඔවුහු ඔවුනොවුන්ට හිංසා කරන්නෝ ද නොවෙති. එක් අයෙක් අනිකෙකුට සැප දුක් ඇති කිරීමට නො සමත්ය. මරන්නෙක් හෝ මරවන්නෙක් නැත. තියුණු කඩුවකින් හිස සිඳින කල්හි සප්තකායයන් අතරට කඩුව යනවා මිස මරණ කෙනෙක් හෝ

මැරෙන කෙනෙක් නැත, යන දෘෂ්ටි ඇත්තෙකි. තවද මොහු සිසිල් ජලය ප්‍රතික්ෂේප කරයි. මල පහකොට ජලයෙන් සේදීම නොකර උණු දිය හෝ කැඳ හෝ ලැබ සේදීම කරයි. නදියක් හෝ මහමග ඇති ජලයක් හෝ පාගා "මගේ සිල් බිඳුනේය" යැයි වැල්ලෙන් ස්තූපයක් කොට සිල් අධිෂ්ඨාන කොට යයි. මෙසේ වූ මිථ්‍යා දෘෂ්ටි ගෙන නොමග ගියේය. මිනිස්සු පැහැද බොහෝ සත්කාර සම්මාන කළහ.

☸ සඤ්ජය බෙල්ලට්ඨිපුත්ත

"**සඤ්ජය**" යනු ඔහුගේ නමය. බේලට්ඨගේ පුත්‍රයා වූ බැවින් "**බෙල්ලට්පුත්ත**" නම් විය. මේ දෙක එකතුව "**සඤ්ජය බෙල්ලට්ඨිපුත්ත**" නම් විය. මොහු දස පවුලක උපන්නෙකි. පසුව දස බවෙන් නිදහස් කරන ලදුව නොයෙක් ශාස්ත්‍ර ඉගෙන මහත් වූ නුවණක් ඇතිව තර්කවාද ඉගෙනගෙන තාපස පැවිද්දෙන් පැවිදි ව වනගත ව මම රහත් වූවෙක්මි යැයි කියා අඥනයන් පහදවාගෙන පන්සියයක් පමණ පිරිසක් පැවිදි කරගෙන ශාස්තෘවරයෙකුව පෙනී සිට "මෙලොවක් නැත, පරලොවක් නැත, කර්ම කියා දෙයක් නැත, කර්ම විපාක නැත, මව කියා කෙනෙක් නැත, පියා කියා කෙනෙක් නැත, අපාදක සත්වයෝ මරණින් මතු ද අපාදකව ම උපදිති, දෙපා ඇති සත්වයෝ දිපාදකව ම උපදිති, සිව්පා සත්වයෝ ඇතිවම උපදිති, බොහෝ පා ඇති සත්වයෝ බොහෝ පා ඇති සත්වයෝව ම උපදිති, හීනයෝ හීනවම උපදිති, උත්තමයෝ උත්තමයෝව ම උපදිති, දෙවියෝ දෙවිව ම උපදිති, මනුෂ්‍යයෝ මනුෂ්‍යව ම උපදිති" යැයි දෘෂ්ටි ගෙන නොමග ගියේය.

☸ නිගණ්ඨනාථපුත්‍ර

මෙතෙමේ "**නාථ**" නම් ගොවියෙකුගේ පුත්‍රයෙකු වූ බැවින් "**නාථපුත්‍ර**" නම් විය. ඔහු කෛරාටිකයෙකු ව නක්‍ෂත්‍ර ගණිත නිමිති ශාස්ත්‍රාදී නොයෙක් දේ ඉගෙනගෙන "මම ලොව එක් රහත් කෙනෙක්මි" යැයි නැති ගුණ හඟවා "මගේ ළයෙහි කෙලෙස් ගැට නැත, මම නොදන්නා ශාස්ත්‍ර ගැටයකුත් නැත, එබැවින් මම "**නිගණ්ඨි**" නම් වෙමි" යැයි කියා ඇවිද්දේ ය. පසුව ඔහු "**නිගණ්ඨනාථපුත්‍ර**" නම්

රහතන් වහන්සේ යැයි ප්‍රසිද්ධ වූහ. පන්සියයක් පමණ අතවැසි පිරිසක් කැටුව ශාස්තෘවරයෙකුව පෙනී සිටියේ ය. මෙතෙමේ "සිසිල් දිය සත්වයෙකි" යැයි කියා සිසිල් දිය පාවිච්චියෙන් වැළකීමාදී දේ කරමින් නොමග ගියේය.

තවද "**අසන්තො අස්ස පියා හොන්ති**" යන මෙයින් උපශාන්ත නොවූ කායික වාචසික මානසික ක්‍රියාවන්ගෙන් යුක්ත වූ සුනක්ඛත්ත ආදීන්ට කෝරක්ඛත්තියාදීහු වෙති. ලිච්ඡවි පුත්‍ර සුනක්ඛත්ත භික්ෂුව භාග්‍යවතුන් වහන්සේට උපස්ථායකයෙකු වශයෙන් සිටි කෙනෙකි. මේ සුනක්ඛත්ත භික්ෂුව අන්‍යයන් හමුවෙහි දී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පරදිනවා දැකීමට, ගම්භාවට පැමිණෙනවා දැකීමට, බුද්ධ වචනය බොරු කිරීමට කැමති වූයේ ය.

එක් සමයක තථාගතයන් වහන්සේ ථුලු නම් ජනපදයෙහි වැඩ වෙසෙන සේක්, මේ **සුනක්ඛත්ත** භික්ෂුව උපස්ථායක කොට "**උත්තරකා**" නම් නියම්ගමට පිඬු පිණිස වැඩි සේක. එකල්හි එහි බලුවත පුරන "**කෝරක්ඛත්තිය**" නම් තවුසෙක් වාසය කළේ ය. ඔහු වස්ත්‍ර නොහඳියි. භාජන පිළි නොගෙන බිම දැමූ ආහාර සතර ගාතයෙන් සිට සුනඛයෙකු මෙන් අනුභව කරයි. සුනඛයෙකු මෙන් වකුටු වී බිම නිදයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පසුපස ඇවිදින්නේ නමුත් රහතුන් නො හඳුනන සුනක්ඛත්ත භික්ෂුව ඒ කෝරක්ඛත්තිය තවුසා දැක "වස්ත්‍ර ලෝභය, භෝජන ලෝභය, ආසන ලෝභය දුරුකොට බිම දැමූ දෙය වළඳන මේ තවුසා ඒකාන්තයෙන් රහත් කෙනෙකි. මොහු වැනි උසස් පැවිද්දෙක් තවත් නැත, අපගේ පැවිද්ද කුමක් ද? නියම පැවිද්ද නම් මොහුගේ පැවිද්ද නොවේ ද" යැයි සිතුවේ ය. තථාගතයන් වහන්සේ ඔහු සිතූ දෙය නුවණින් දැන "සුනක්ඛත්තය, නුඹත් ශ්‍රමණ ශාක්‍ය පුත්‍රයෙකි යැයි කියා ගන්නවා නොවේ ද" යි අසා වදාළහ. එකල්හි සුනක්ඛත්ත "ස්වාමීනි, කිනම් වරදක් නිසා මට එසේ කීවේ ද" යි විචාළේ ය. "නුඹ අර සුනඛ වත පුරන කෝරක්ඛත්තිය රහත් කෙනෙකි යැයි සිතුවේ නොවේ ද" යි තථාගතයන් වහන්සේ වදාළහ. එකල්හි සුනක්ඛත්ත භික්ෂුව "ස්වාමීනි භාග්‍යවතුන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේ අර්හත්වයට මසුරු වන සේක් ද" යැයි ඇසුවේ ය. එකල්හි තථාගතයන් වහන්සේ වදරන සේක්, "මෝඝ පුරුෂය, මම අර්හත්වයට මසුරු නොවෙමි. නුඹට රහත් නොවූවෙකු ගැන රහත්ය යන දෘෂ්ටිය ඇතිවිය. ඒ සිත අත්හැර දමව. අත් නො

හරින්නේ නම් එය නුඹට දීඝී කාලයක් අනර්ථය පිණිස පවතින්නේය" යැයි වදාළ සේක. "**සන්තෙන කුරුතෙ පියං**" මෙහි "**සන්තෙ**" යනු සත්පුරුෂයෝය. එනම් නම් බුදු, පසේබුදු, බුද්ධ ශ්‍රාවක උතුමන් වහන්සේලා ද අන්‍ය උපශාන්ත කායික වාචසික මානසික ක්‍රියාවෙන් යුක්ත වූවෝ ද වෙති. "**න කුරුතෙ පියං**" අසත්පුරුෂයන්ට එබඳු සත්පුරුෂයෝ ප්‍රිය නොවෙයි. ඇසුරු නොකරයි. "**අසතං ධම්මං රොචෙති**" අසත්ධර්මය රුචිකරයි. කැමති වෙයි. ප්‍රාර්ථනා කරයි. මෙහි අසත්ධර්මය නම් දෙසැටක් මිථ්‍යා දෘෂ්ටි, දස අකුසල කර්ම ආදියයි. මෙසේ මෙම ගාථාවෙන් අසත්පුරුෂ ඇසුර ප්‍රිය කරන බව සත්පුරුෂ ඇසුර අප්‍රිය කරන බව අසත්ධර්මය ප්‍රිය කරන බව යන දෙරටු තුනෙන් යුක්ත පුද්ගලයා මෙලොවත් පරලොවත් පිරිහෙයි, දියුණුවට නො පැමිණෙයි. එහෙයින් "**තං පරාභවතො මුඛං**" මෙම කාරණා පිරිහීමේ දෙරටු යැයි කියනු ලැබේ.

"**ඉති හෙතං විජානාම - දුතියො සො පරාභවො,**
තතියං භගවා බ්‍රෑහි - කිං පරාභවතො මුඛං".

"**ඉතිහි**" භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් වදාළ ලෙස "**දුතියො සො පරාභවො**" දෙවැනි පිරිහීමේ දෙරටුව වශයෙන් අසත්පුරුෂ ඇසුර ප්‍රිය කරන බව, සත්පුරුෂ ඇසුර අප්‍රිය කරන බව, අසත්ධර්මය ප්‍රිය කරන බව යන පිරිහීමේ ලක්‍ෂණයෝ යැයි කියන ලදි. "**එතං විජානාම**" මෙම කාරණා අපි ගෞරවයෙන් පිළිගනිමු, දරා ගනිමු. අපි යම් පිරිහීමේ දෙරටු දැන ගැනීමට පැමිණියෙමු ද, මේ කාරණා පිරිහීමේ දෙරටු යැයි අපි තවත් පිරිහීමේ දෙරටු තුනක් දැනගතිමු, එය ධරාගත්තෙමු යැයි කියා සතුටු ව නැවත ද අනෙකක් දැනගනු කැමති ව "**තතියං භගවා බ්‍රෑහි**" භාග්‍යවතුන් වහන්ස, පිරිහීමට හේතුවන තෙවැනි දෙරටුව වදාරණ සේක්වා. "**කිං පරාභවතො මුඛං**" පිරිහෙන්නහුට කාරණා කවරේ ද? යැයි අසා සිටියේ ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එයට පිළිතුරු වශයෙන් මෙසේ වදාළ සේක.

"**නිද්දාසීලී සභාසීලී - අනුට්ඨාතා ච යො නරො,**
අලසො කොධපඤ්ඤාණො - තං පරාභවතො මුඛං".

එහි "**නිද්දාසීලී**" යනු යමෙක් යන්නේ ද, හිඳින්නේ ද, සිටින්නේ

ද, නිදන්නේ ද මේ සියලු තැන නිදි බරවම සිටියි, "**සභාසීලී**" පිරිස් හා එක්ව දොඩමලු වීමෙහි යෙදෙයි, "**අනුට්ඨාතා**" උත්සාහයෙන් කටයුතු නොකරයි. යම් විටෙක දී වෙනත් කෙනෙකුන් විසින් දෙස් නඟනු ලැබූ කල්හි පැවිද්දෙක් නම්, පැවිදි ජීවිතයට අදාළ කටයුතුවලට උනන්දු නොවෙයි ද, ගිහියෙක් නම්, ගිහි ජීවිතයට අදාළ කටයුතුවලට උනන්දු නොවෙයි ද, "**අලසො**" උපතින් ම අලස වූයේ අත්‍යන්තයෙන් ම කම්මැළි වූ තැනැත්තායි. ඔහු සිටි තැනම සිටියි. හිඳි තැනම හිඳියි. තම උත්සාහයෙන් ඉරියව් වෙනස් කිරීමක් ද නොකරයි. වනයෙහි ගින්නක් හටගත් කල්හි පලා නොයන්නා මෙනි. මෙය උත්කෘෂ්ට පරිච්ඡේද වශයෙනි. "**කොධපඤ්ඤාණො**" රථයෙහි කොඩිය මෙන් ද, ගින්නෙහි දුම මෙන් ද බලවත් ක්‍රෝධයෙන් යුක්ත වූ ක්‍රෝධය චරිතයෙහි අංගයක් කොටගත්, ඉක්මනින් කෝප වන සුළු වූ, පැරුණු තුවාලයක් සමාන සිත් ඇති පුද්ගලයන් මෙබඳු ආකාර වෙති. මේ ගාථාවෙන් නිදන සුළු බව, දොඩමලු බව, උත්සාහයෙන් තොර බව, අලස බව, කිපෙනසුළු බව යන කරුණු පසෙන් යුත් පැවිද්ද පැවිදි ගුණයෙන් ද, ගිහියා ගිහි කටයුතුවලින් ද දියුණුවට නො පැමිණෙයි, මෙලොවත් පරලොවත් පිරිහීමට පැමිණෙයි. එහෙයින් "**තං පරාභවතො මුඛං**" මෙම කරුණු පිරිහීමේ දෙරටු යැයි කියනු ලැබේ.

"**ඉති හෙතං විජානාම - තතියො සො පරාභවො,**
චතුත්ථං භගවා බ්‍රෑහි - කිං පරාභවතො මුඛං".

"**ඉතිහි**" භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් වදාළ ලෙස "**තතියො සො පරාභවො**" තුන්වැනි පිරිහීමේ දෙරටුව වශයෙන් නිදන සුළු බව, දොඩමලු බව, උත්සාහයෙන් තොර බව, අලස බව, කිපෙනසුළු බව පිරිහීමේ ලක්ෂණයෝයි. "**එතං විජානාම**" මෙම කාරණා අපි ගෞරවයෙන් පිළිගනිමු, දරා ගනිමු. අපි යම් පිරිහීමේ දෙරටු දැන ගැනීමට පැමිණියෙමු ද, මේ කාරණා පිරිහීමේ දෙරටු යැයි කියන ලද්දේ වෙයි. මෙසේ අපි තවත් පිරිහීමේ දෙරටු පසක් දැන ගත්තෙමු, එය ධාරාගත්තෙමු යැයි කියා සතුටු ව නැවත ද අනෙකක් දැනගනු කැමති ව "**චතුත්ථං භගවා බ්‍රෑහි**" භාග්‍යවතුන් වහන්ස, පිරිහීමට හේතුවන සිව්වැනි දෙරටුව වදාරණ සේක්වා. "**කිං පරාභවතො මුඛං**" පිරිහෙන්නහුට කාරණා කවරේ ද? යැයි අසා සිටියේ ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එයට පිළිතුරු වශයෙන් මෙසේ වදාළ සේක.

"යො මාතරං පිතරං වා - ජිණ්ණකං ගතයොබ්බනං,
පහු සන්තො න භරති - තං පරාභවතො මුඛං".

"**මාතා**" යනු බිහි කරන තැනැත්තියයි. "**පිතා**" යනු බිහි කරන තැනැත්තායි. "**ජිණ්ණකං**" සිරුරෙහි බර ලිහිල් වීම, දිරා ගිය බව, මුහුකුරා ගිය බවයි. "**ගතයොබ්බනං**" යොවුන් බව ඉක්මවා අවුරුදු අසූව, අනූව පමණ වූ තම කටයුතු කර ගැනීමට නොහැකි වීමයි. "**පහු සන්තො**" ධන ධාන්‍යාදී සම්පත්වලින් පොහොසත් වූ පහසුවෙන් යැපිය හැකි බවයි. "**න භරති**" ආහාර පාන, බෙහෙත්, ඇඳුම්, ඉඳුම් හිටුම් සපයා දෙමින් පෝෂණය නොකරයි, රැක බලා නො ගනියි. මෙම ගාථාවෙන් යමෙක් මෛත්‍රියට ප්‍රධාන අරමුණ වූ මවට හෝ පියාට මෛත්‍රියෙන් උපකාර නොකරයි ද, ඒ මව්පියන් වියපත් වූ විට හෝ දුබල වූ විට හෝ රෝගාතුර වූ විට හෝ මෙසේ කරුණාවෙන් පිහිට විය යුතු විටෙකදී පිහිට නොවෙයි ද, ධන සම්පත් හා සියලු පහසුකම් ඇති විට උපකාර නොකරයි ද රැක බලා නො ගනියි ද හෙතෙමේ දියුණුවට නො පැමිණෙයි, මෙලොවත් පරලොවත් පිරිහීමට පැමිණෙයි.

"තාය නං පාරිචරියාය - මාතාපිතූසු පණ්ඩිතා,
ඉධ චෙව නං පසංසන්ති - පෙච්චසග්ගෙ පමොදති"

"නුවණැත්තෝ මව්පියන් කෙරෙහි උවටැන් කිරීම් ආදී සේවය කිරීමෙන් මෙලොවදී ම ඔවුහු පැසසුම් ලබති. මියගිය පසුව දෙව්ලොව ඉපිද සතුටු වෙති." මෙසේ 'මව්පියන්ට ගරු සත්කාර කිරීමෙහි උපස්ථානයෙහි ඵල විපාක කියන ලදි. මෙසේ මව්පියන්ට උපකාර නොකොට වෙන කවරෙකුට උපකාර කරන්නේ ද' යැයි අපහාසයට ද දෙස් නැගීමට ද දුගතියට ද පත්ව පිරිහෙයි. යහපත් පල විපාක නො පැමිණෙයි. එහෙයින් "**තං පරාභවතො මුඛං**" මෙම කරුණු පිරිහීමේ දොරටු යැයි කියනු ලැබේ.

"ඉති හෙතං විජානාම - චතුත්ථො සො පරාභවො,
පඤ්චමං භගවා බ්‍රෑහි - කිං පරාභවතො මුඛං".

"**ඉතිහි**" භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් වදාළ ලෙස "**චතුත්ථො සො පරාභවො**" සිව්වැනි පිරිහීමේ දොරටුව වශයෙන් මවට හෝ පියාට

මෛත්‍රියෙන් උපකාර නොකිරීම, ඒ මව්පියන් වියපත් වූ විට හෝ දුබල වූ විට හෝ රෝගාතුර වූ විට පිහිට නොවීම, ධන සම්පත් හා සියලු පහසුකම් ඇති විට උපකාර නොකිරීම, රැක බලා නො ගැනීම පිරිහීමේ ලක්‍ෂණයෝයි. **"ඒතං විජානාම"** මෙම කාරණා අපි ගෞරවයෙන් පිළිගනිමු, දරා ගනිමු. අපි යම් පිරිහීමේ දෙරටු දැන ගැනීමට පැමිණියෙමු ද, මේ කාරණා පිරිහීමේ දෙරටු යැයි කියන ලද්දේ වෙයි. මෙසේ අපි තවත් පිරිහීමේ දෙරටු තුනක් දැන ගත්තෙමු, එය ධරාගත්තෙමු යැයි කියා සතුටු ව නැවත ද අනෙකක් දැනගනු කැමති ව **"පඤ්චමං භගවා බ්‍රෑහි"** භාග්‍යවතුන් වහන්ස, පිරිහීමට හේතුවන පස්වැනි දෙරටුව වදරණ සේක්වා. **"කිං පරාභවතො මුඛං"** පිරිහෙන්නහුට කාරණා කවරේ ද? යැයි අසා සිටියේ ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එයට පිළිතුරු වශයෙන් මෙසේ වදාළ සේක.

> **"යො බ්‍රාහ්මණං සමණං වා - අඤ්ඤං වාපි වනිබ්බකං,**
> **මුසාවාදෙන වඤ්චෙති - තං පරාභවතො මුඛං".**

"යො" යමෙක් **"බ්‍රාහ්මණං වා"** පවු බැහැර කළ රහතන් වහන්සේ නමකට හෝ, **"සමණං වා"** සසර ගමන අවසන් කළා වූ හෝ පාපයන් නැසුවා වූ, ආර්‍ය්‍ය වූද අනාර්‍ය්‍ය වූද සිල්වත් ගුණවත් උතුමන්ට හෝ **"අඤ්ඤං වා අපි වනිබ්බකං"** දුගී මගී යාචකාදීන්ට හෝ **"මුසාවාදෙන වඤ්චෙති"** ස්වාමීනි! අවශ්‍ය වූ යමක් ඇති විට මට කියනු මැනවි හෝ අසවල් දේ නම් මට පිදිය හැක, අවශ්‍ය වූ විටෙක කියනු මැනවි කියා පැවරීම කොට ඉල්ලූ විට නොදෙයි, හෝ 'අසවල් ප්‍රමාණයක් දෙමි' යැයි කියා ස්වල්පයක් දෙයි, මෙසේ මුලදී බලාපොරොත්තුව ඇති කරවා පසුව මුලා කරයි, රවටයි. මෙසේ මේ ගාථාවෙන් ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණාදීන් බොරුවෙන් රැවටීම එක් පිරිහීමේ දෙරටුවක් යැයි කියන ලදි. මෙසේ අන්‍යයන් රවටන තැනැත්තා මෙම ජීවිතයෙහි දී අපහාසයටත්, මරණින් මතු දුගතියටත් පැමිණේ. සුගතියෙහි උපත ලද හොත් අදහස් ප්‍රාර්ථනා ඉටු නොවේ. සීලයෙන් පිරිහුණු දුස්සීලයා අපකීර්තියට පත් වන්නේ කෙසේ ද?. එය මෙසේ වදාළ සේක.

මහණෙනි! සීලයෙන් පිරිහුණු දුස්සීලයාගේ පාපී වූ කීර්ති ශබ්දය ඉහළ නැගෙයි. කෙසේ ද යත්ඃ ගිහියෙකු යම් යම් ශිල්පයකින්

ජීවිකාව කරයි ද, ඉදින් ගොවිතැනින්, වෙළඳාමෙන් හෝ සතුන් මැරීමාදී ක්‍රමයකින් ප්‍රමාදීව ඒ ඒ දෙය නියමිත වේලාවට සම්පාදනය කර ගැනීමට නොහැකි වෙයි. එයින් ඔහුගේ මුදල් විනාශ වේ. සතුන් නොමැරිය යුතු කාලයෙහි සතුන් මැරීමෙනුත් සොරකම් ආදිය කිරීමෙනුත් වරදකරුවෙකු වී එයට දඬුවම් වශයෙන් මහත් ධන හානි සිදු වෙයි. ඒ හේතුවෙන් "අසවල් තැනැත්තා වනාහි අසවල් කුලයෙහි උපන්නෙකි, දුස්සීලයෙකි, පාප ධර්මයන්ගෙන් යුක්ත වූවෙකි, අත්හරින ලද මෙලොව පරලොව වැඩ ඇත්තෙකි, සලාක දනයක් පමණකුත් නොදෙන්නෙකි" යැයි සිවු පිරිස මැද පවිටෙක් යැයි නරක නාමය ඇතිවෙයි.

දුස්සීල වූ පැවිද්ද ප්‍රමාදය හේතුවෙන් සීලයෙන් ද, බුද්ධ වචනයෙන් ද, ධ්‍යානයෙන් ද, සප්ත ආර්ය ධනයෙන් ද විනාශයට යයි. ඒ හේතුවෙන් "අසවල් පැවිද්ද සීලය ආරක්ෂා කර ගැනීමට නොහැකි වූවෙකි, බුද්ධ වචනය ඉගෙන ගැනීමට නොහැකි වූවෙකි, වෙදකම් ආදී නොකටයුතු දේ කරමින් ජීවත් වන්නෙකි" යනුවෙන් අපකීර්ති ශබ්දයක් ඇතිවෙයි.

එසේම මෙලොව යම් කෙනෙක් ශ්‍රමණයෙකු හෝ බ්‍රාහ්මණයෙකු වෙත පැමිණ "ස්වාමීනි! සිවුපසය පිළිබඳ වූ යමක් අවශ්‍ය වූ විට කියනු මැනව" යි පවරා පසුව අවශ්‍ය වූ දෙය කියූ විට නොදෙයි ද, ඒ හේතුවෙන් ඔහු මෙලොව දීම නින්ද ලබයි. වෙළඳාමක් කරයි ද, එය සිඳී යයි. දියුණුවට නො පැමිණෙයි. මරණින් මතු දුගතිගාමී වේ. ඔහු නැවත සුගතියක් බලාපොරොත්තු වුව ද, ඔහුගේ අත් පා කැපීම ආදියට ලක් ව විපතට පැමිණෙයි. යම් සේ වෙළඳාම් ආදියක් කරයි ද ඒවා ඔහුගේ අදහස අනුව සිදු නොවේ. මෙසේ නින්ද ආදියට පැමිණෙන්නේ පිරිහේමය. එහෙයින් "**තං පරාභවතො මුඛං**" මෙය පිරිහීමේ දොරටුවක් යැයි කියන ලදි.

"**ඉති හෙතං විජානාම - පඤ්චමො සො පරාභවො,**
ඡට්ඨමං භගවා බ්‍රෑහි - කිං පරාභවතො මුඛං".

"**ඉතිහි**" භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් වදාළ ලෙස "**පඤ්චමො සො පරාභවො**" පස්වැනි පිරිහීමේ දොරටුව වශයෙන් ශ්‍රමණ

බ්‍රාහ්මණාදීන් බොරුවෙන් රැවටීම එක් පිරිහීමේ ලක්‍ෂණයකි. "**එතං විජානාම**" මෙම කාරණා අපි ගෞරවයෙන් පිළිගනිමු, දරා ගනිමු. අපි යම් පිරිහීමේ දොරටු දැන ගැනීමට පැමිණියෙමු ද, මේ කාරණය පිරිහීමේ දොරටුවක් යැයි කියන ලද්දේ වෙයි. මෙසේ අපි තවත් පිරිහීමේ දොරටුවක් දැනගතිමු, එය ධරාගත්තෙමු යැයි කියා සතුටු ව නැවත ද අනෙකක් දැනගනු කැමති ව "**ඡට්ඨමං භගවා බ්‍රෑහි**" භාග්‍යවතුන් වහන්ස, පිරිහීමට හේතුවන සයවැනි දොරටුව වදාරණ සේක්වා. "**කිං පරාභවතො මුඛං**" පිරිහෙන්නහුට කාරණා කවරේ ද? යැයි අසා සිටියේ ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එයට පිළිතුරු වශයෙන් මෙසේ වදාළ සේක.

"පහූතවිත්තො පුරිසො - සහිරඤ්ඤො සභොජනො,
එකො භුඤ්ජති සාදූනි - තං පරාභවතො මුඛං".

"**පහූතවිත්තො**" බොහෝ රන්, රිදී, මුතු, මැණික් ආදි රත්නයන් ඇති "**සහිරඤ්ඤො**" කහවණු සහිත "**සභොජනො**" නොයෙක් සූප ව්‍යඤ්ජනා දී බොජුන් ඇති, "**පුරිසො**" පුරුෂයෙක් "**එකො භුඤ්ජති සාදූනි**" ඒ මධුර වූ භෝජන තම පුතුන්ට ද නොදී සැඟවුණු ස්ථානයක සිට අනුභව කෙරේ ද, මෙසේ බොහෝ රන් රිදී මුතු මැණික් මසු කහවණු ඇතිව නොයෙකවිධ වූ රස ගුණ ඇති ආහාර පාන ඇතිව ඒ කිසිවක් තම දරුවන්ට ද නොදී සැඟවී රහසේ පරිභෝග කරයි ද, මෙසේ භෝජනයෙහි ගිජු බව හා මසුරු බවෙන් යුක්ත වේ ද, මෙබඳු තැනැත්තා නින්දව දුරු කරන්නට මෙන් සැප නො ලබා දුකට පත් වෙමින් පිරිහෙයි. එබැවින් "**තං පරාභවතො මුඛං**" මෙය එක් පිරිහීමේ දොරටුවක් යැයි කියන ලදි.

"ඉති හෙතං විජානාම - ඡට්ඨමො සො පරාභවො,
සත්තමං භගවා බ්‍රෑහි - කිං පරාභවතො මුඛං".

"**ඉතිහි**" භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් වදාළ ලෙස "**ඡට්ඨමො සො පරාභවො**" සයවැනි පිරිහීමේ දොරටුව වශයෙන් භෝජනයෙහි ගිජු බව, මසුරු බව එක් පිරිහීමේ ලක්‍ෂණයකි. "**එතං විජානාම**" මෙම කාරණා අපි ගෞරවයෙන් පිළිගනිමු, දරා ගනිමු. අපි යම් පිරිහීමේ දොරටු දැන ගැනීමට පැමිණියෙමු ද, මේ කාරණය පිරිහීමේ දොරටුවක් යැයි කියන ලද්දේ වෙයි. මෙසේ අපි තවත් පිරිහීමේ දොරටුවක්

දැනගතිමු, එය ධරාගත්තෙමු යැයි කියා සතුටු ව නැවත ද අනෙකක් දැනගනු කැමති ව **"සත්තමං භගවා බ්‍රෑහි"** භාග්‍යවතුන් වහන්ස, පිරිහීමට හේතුවන සත් වැනි දෙරටුව වදරණ සේක්වා. **"කිං පරාභවතො මුඛං"** පිරිහෙන්නහුට කාරණා කවරේ ද? යැයි අසා සිටියේ ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එයට පිළිතුරු වශයෙන් මෙසේ වදාළ සේක.

"ජාතිත්ථද්ධො ධනත්ථද්ධො - ගොත්තත්ථද්ධො ච යො නරො,
සඤ්ඤාතිං අතිමඤ්ඤෙති - තං පරාභවතො මුඛං".

මෙහි **"යො නරො"** යම් කෙනෙක් **"ජාතිත්ථද්ධො"** යනු "මම උපතින් උසස් කෙනෙකි" **"ධනත්ථද්ධො"** මම උසස් ධනවතෙකි, **"ගොත්තත්ථද්ධො"** මම උසස් කුලයක උපන්නෙකු වෙමි යැයි උඩඟු බවක් ඇති කරගෙන, එයින් ඔද වැඩිව සුළං පිරුණු මයින හමක් මෙන් පිම්බී කිසිම කෙනෙකුට හිස නො නමයි. **"සඤ්ඤාතිං අති මඤ්ඤෙති"** තමාගේ නෑයාට පවා ජාතියෙන් අවමන් කරයි. උපන් කුල වංශය සලකා පහත් කොට සිතයි. ශාක්‍යයෝ විඩූඩභ කුමාරයාට මෙනි. එම නෑදෑයින් ඇසුර තම පිරිහීමට හේතු වෙතැයි කථාවකුදු නොකරයි. මෙසේ මම උසස් කෙනෙකි, උසස් ධනවතෙකි, උසස් කුලයක උපන්නෙකි සලකා තම ඥාති වර්ගයා පවා මානය හේතු කොට පහත් කොට සලකයි. එබැවින් මේ සියල්ල මානය නම් එකම හේතුවෙන් වන බැවින් **"තං පරාභවතො මුඛං"** මෙය එක් පිරිහීමේ දෙරටුවක් යැයි කියන ලදි.

"ඉති හෙතං විජානාම - සත්තමො සො පරාභවො,
අට්ඨමං භගවා බ්‍රෑහි - කිං පරාභවතො මුඛං".

"ඉතිහි" භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් වදාළ ලෙස **"සත්තමො සො පරාභවො"** සත් වැනි පිරිහීමේ දෙරටුව වශයෙන් මම උසස් කෙනෙකි, උසස් ධනවතෙකි, උසස් කුලයක උපන්නෙකි සලකා තම ඥාති වර්ගයා පවා මානය හේතු කොට පහත් කොට සැලකීම එක් පිරිහීමේ ලක්ෂණයකි. **"එතං විජානාම"** මෙම කාරණා අපි ගෞරවයෙන් පිළිගනිමු, දරා ගනිමු. අපි යම් පිරිහීමේ දෙරටු දැන ගැනීමට පැමිණියෙමු ද, මේ කාරණය පිරිහීමේ දෙරටුවක් යැයි කියන ලද්දේ වෙයි. මෙසේ අපි තවත් පිරිහීමේ දෙරටුවක් දැනගතිමු, එය

ධරාගත්තෙමු යැයි කියා සතුටු ව නැවත ද අනෙකක් දැනගනු කැමති ව "**අට්ඨමං භගවා බ්‍රෑහි**" භාග්‍යවතුන් වහන්ස, පිරිහීමට හේතුවන අටවැනි දෙරටුව වදරණ සේක්වා. "**කිං පරාභවතො මුඛං**" පිරිහෙන්නහුට කාරණා කවරේ ද? යැයි අසා සිටියේ ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එයට පිළිතුරු වශයෙන් මෙසේ වදාළ සේක.

"**ඉත්ථිධුත්තො සුරාධුත්තො - අක්ඛධුත්තො ච යො නරො,**
ලද්ධං විනාසෙති - තං පරාභවතො මුඛං"

"**ඉත්ථිධුත්තො**" ස්ත්‍රීන් කෙරෙහි ඇලුණේ වේ ද, තම සතු ධනය දෙමින් ඒ ඒ ස්ත්‍රීන්ට සංග්‍රහ කරයි ද, "**සුරාධුත්තො**" තමා සන්තක සියල්ල දී සුරා පානයෙහි ඇලුණේ වේ ද, "**අක්ඛධුත්තො**" ඇඳ සිටින වස්ත්‍ර පවා උකසට තබා දූ කෙළියෙහි, සූදුවෙහි යෙදෙයි ද, "**ලද්ධං විනාසෙති**" මෙසේ ස්ත්‍රීන්ට සංග්‍රහ කරමින් , සුරාවෙහි ගිජු වෙමින්, දූ කෙළියෙහි හා සූදුවෙහි යෙදෙමින් තමන් උපදවන ධනය විනාශයට පමුණුවයි ද, "**යො නරො**" යම් කෙනෙක් මෙසේ අන්‍ය ස්ත්‍රීන්ට තම උපදවන ධනයෙන් සංග්‍රහ කිරීම, සුරාවෙහි ගිජු වීම, දූ කෙළියෙහි හා සූදුවෙහි යෙදී තම ධනය විනාශ කිරීම කරයි ද මෙම කරුණු තුන "**තං පරාභවතො මුඛං**" මේවා පිරිහීමේ දෙරටු යැයි කියනු ලැබේ.

"**ඉති හෙතං විජානාම - අට්ඨමො සො පරාභවො,**
නවමං භගවා බ්‍රෑහි - කිං පරාභවතො මුඛං".

"**ඉතිහි**" භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් වදාළ ලෙස "**අට්ඨමො සො පරාභවො**" අටවැනි පිරිහීමේ දෙරටුව වශයෙන් අන්‍ය ස්ත්‍රීන්ට තම උපදවන ධනයෙන් සංග්‍රහ කිරීම, සුරාවෙහි ගිජු වීම, දූ කෙළියෙහි හා සූදුවෙහි යෙදී තම ධනය විනාශ කිරීම කරයි ද, "**එතං විජානාම**" මෙම කාරණා තුන අපි ගෞරවයෙන් පිළිගනිමු, දරා ගනිමු. අපි යම් පිරිහීමේ දෙරටු දැන ගැනීමට පැමිණියෙමු ද, මේ කාරණා තුන පිරිහීමේ දෙරටු යැයි කියන ලද්දේ වෙයි. මෙසේ අපි තවත් පිරිහීමේ දෙරටු තුනක් දැනගතිමු. එය ධරාගත්තෙමු යැයි කියා සතුටු ව නැවත ද අනෙකක් දැනගනු කැමති ව "**නවමං භගවා බ්‍රෑහි**" භාග්‍යවතුන් වහන්ස, පිරිහීමට හේතුවන නවවැනි දෙරටුව වදරණ සේක්වා. "**කිං පරාභවතො මුඛං**" පිරිහෙන්නහුට කාරණා කවරේ ද? යැයි අසා සිටියේ ය.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එයට පිළිතුරු වශයෙන් මෙසේ වදාළ සේක.

"සෙහි දරෙහි'සන්තුට්ඨො - වෙසියාසු පදුස්සති,
දුස්සති පරදාරෙසු - තං පරාභවතො මුඛං".

"සෙහි දරෙහි අසන්තුට්ඨො" යමෙක් තම භාර්‍ය්‍යාවගෙන් සතුටු නොවෙයි ද, සෑහීමකට නො පැමිණෙයි ද, **"වෙසියාසු පදුස්සති"** ධනය දී වෛශ්‍යාවන් වෙත යයි ද, **"දුස්සති පරදාරෙසු"** අන්‍ය භාර්‍ය්‍යාවන් ඇසුරට යයි ද, මේ අකටයුතුකම් හේතුවෙන් රාජ දණ්ඩණයට ලක් වීමෙන් ද, නීතියට අනුව වරදකරුවෙකු වී දඬුවම් ලැබීමෙන් ද පිරිහීමට පත් වෙයි. මෙයින් තම භාර්‍ය්‍යාවගෙන් සතුටු නොවී වෛශ්‍යාවන් වෙත යාම ද, අන්‍ය භාර්‍ය්‍යාවන් වෙත යාම ද යන කරුණු දෙක **"පරාභවතො මුඛං"** පිරිහීමේ දොරටු යැයි කියනු ලැබේ.

"ඉති හෙතං විජානාම - නවමො සො පරාභවො,
දසමං භගවා බ්‍රෑහි - කිං පරාභවතො මුඛං".

"ඉතිහි" භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් වදාළ ලෙස **"නවමො සො පරාභවො"** නවවැනි පිරිහීමේ දොරටුව වශයෙන් තම භාර්‍ය්‍යාවගෙන් සතුටු නොවී වෛශ්‍යාවන් වෙත යාම ද, අන්‍ය භාර්‍ය්‍යාවන් වෙත යාම ද **"එතං විජානාම"** මෙම කාරණා දෙක අපි ගෞරවයෙන් පිළිගනිමු, දරා ගනිමු. අපි යම් පිරිහීමේ දොරටු දැන ගැනීමට පැමිණියෙමු ද, මේ කාරණා දෙක පිරිහීමේ දොරටු යැයි කියන ලද්දේ වෙයි. මෙසේ අපි තවත් පිරිහීමේ දොරටු දෙකක් දැනගතිමු. එය ධරාගත්තෙමු යැයි කියා සතුටු ව නැවත ද අනෙකක් දැනගනු කැමති ව **"දසමං භගවා බ්‍රෑහි"** භාග්‍යවතුන් වහන්ස, පිරිහීමට හේතුවන දසවැනි දොරටුව වදාරණ සේක්වා. **"කිං පරාභවතො මුඛං"** පිරිහෙන්නහුට කාරණා කවරේ ද? යැයි අසා සිටියේ ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එයට පිළිතුරු වශයෙන් මෙසේ වදාළ සේක.

"අතීතයොබ්බනො පොසො - ආනෙති තිම්බරුත්ථනිං,
තස්සා ඉස්සා න සුපති - තං පරාභවතො මුඛං".

"අතීතයොබ්බනො" යෞවන විය ඉක්ම ගිය අසූ-අනූ වයස

තරම් වූ "**පොසො**" පුරුෂයෙක් "**තිම්බරුත්ථනිං**" තිඹිරි එල වැනි පියයුරු ඇති රූමත් ළඳරියක් "**ආනෙති**" සරණ පාව ගනී. "**තස්සා ඉස්සා**" ඒ ළඳරු ස්ත්‍රිය ඒ මහලු පුරුෂයා හට ආලවන්ත කමක් හෝ ඔහු සමග සංසර්ගයක් කැමති නොවෙයි. ඒ හේතුවෙන් ඒ මහලු තැනැත්තා එම ස්ත්‍රිය අන් තරුණ පුරුෂයන් අපේක්ෂා කරයි යන ඊර්ෂ්‍යාවෙන් "**න සුපති**" දිවා රෑ දෙකෙහි ඇය රක්නේ නො නිදයි. මෙසේ කාම රාගයෙන් හා ඊර්ෂ්‍යාවෙන් නො නිද සිටීම හේතුවෙන් ගොවිතැන් වෙළඳම් ආදී පිටත කර්මාන්තයන්හි නොයෙදීමෙන් ඔහු සියලු සම්පත්තියෙන් පිරිහෙයි. එබැවින් මෙසේ ඊර්ෂ්‍යාවෙන් නො නිදීම "**පරාභවතො මුඛං**" එක් පිරිහීමේ දොරටුවක් යැයි කියනු ලැබේ.

"ඉති හෙතං විජානාම - දසමො සො පරාභවො,
එකාදසමං භගවා බ්‍රෑහි - කිං පරාභවතො මුඛං".

"**ඉතිහි**" භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් වදාළ ලෙස "**දසමො සො පරාභවො**" දසවැනි පිරිහීමේ දොරටුව වශයෙන්, මහලු වයසේ පුරුෂයන් තරුණ ස්ත්‍රීන් සමග එක්වීමෙන් ඒ ස්ත්‍රීන් රැකීමට ගොස් ඊර්ෂ්‍යාවෙන් නො නිදීම හේතුවෙන් අනෙකුත් කර්මාන්ත නොකිරීම "**එතං විජානාම**" මෙම කාරණය අපි ගෞරවයෙන් පිළිගනිමු, දරා ගනිමු. අපි යම් පිරිහීමේ දොරටු දැන ගැනීමට පැමිණියෙමු ද, මේ කාරණා දෙක පිරිහීමේ දොරටු යැයි කියන ලද්දේ වෙයි. මෙසේ අපි තවත් පිරිහීමේ දොරටුවක් දැනගතිමු. එය ධරාගත්තෙමු යැයි කියා සතුටු ව, නැවත ද අනෙකක් දැනගනු කැමති ව "**එකාදසමං භගවා බ්‍රෑහි**" භාග්‍යවතුන් වහන්ස, පිරිහීමට හේතුවන එකොළොස් වන දොරටුව වදාරණ සේක්වා. "**කිං පරාභවතො මුඛං**" පිරිහෙන්නහුට කාරණා කවරේ ද? යැයි අසා සිටියේ ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එයට පිළිතුරු වශයෙන් මෙසේ වදාළ සේක.

"ඉත්ථිං සොණ්ඩිං විකිරණිං - පුරිසං වාපි තාදිසං,
ඉස්සරියස්මිං ඨපෙති - තං පරාභවතො මුඛං".

"**සොණ්ඩිං**" මත්ස්‍ය මාංශයන්හි හා සුරාවෙහි ලොල් වූ "**විකිරණිං**" එසේම මත්ස්‍ය මාංශාදීය ලබාගැනීම සඳහා පස් විසුරුවන්නා සේ ධනය විනාශ කරන්නා වූ "**ඉත්ථිං වා**" ස්ත්‍රියක් හෝ

"අපි" තව ද, **"පුරිසං වා"** පුරුෂයෙකු හෝ **"ඉස්සරියස්මිං ඨපෙති"** යතුරු මුදු ආදිය බාර දී භාණ්ඩාගාරාදියෙහි හෝ කර්මාන්තාදියෙහි හෝ භාරකාරත්වයෙහි තබයි ද, වෙළඳම් කිරීමා දී කාර්‍ය්‍යයන්හි යොදවයි ද, මෙසේ නාස්තිකාර ස්ත්‍රී පුරුෂයන් අධිපතිත්වයෙහි තැබීමෙන් ඔහුගේ ධනය හානියට පත්වන බැවින් **"පරාභවතො මුඛං"** එක් පිරිහීමේ දොරටුවක් යැයි කියනු ලැබේ.

"ඉති හෙතං විජානාම - එකාදසමො සො පරාභවො,
ද්වාදසමං භගවා බ්‍රෑහි - කිං පරාභවතො මුඛං".

"ඉතිහි" භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් වදාළ ලෙස **"එකාදසමො සො පරාභවො"** එකොළොස්වැනි පිරිහීමේ දොරටුව වශයෙන්, නාස්තිකාර ස්ත්‍රී පුරුෂයන් අධිපතිත්වයෙහි තැබීම **"එතං විජානාම"** මෙම කාරණය අපි ගෞරවයෙන් පිළිගනිමු, දරා ගනිමු. අපි යම් පිරිහීමේ දොරටු දැන ගැනීමට පැමිණියෙමු ද, මේ කාරණය පිරිහීමේ දොරටුවක් යැයි කියන ලද්දේ වෙයි. මෙසේ අපි තවත් පිරිහීමේ දොරටුවක් දැනගතිමු. එය ධරාගත්තෙමු යැයි කියා සතුටු ව, නැවත ද අනෙකක් දැනගනු කැමති ව **"ද්වාදසමං භගවා බ්‍රෑහි"** භාග්‍යවතුන් වහන්ස, පිරිහීමට හේතුවන දොළොස් වන දොරටුව වදාරණ සේක්වා. **"කිං පරාභවතො මුඛං"** පිරිහෙන්නහුට කාරණා කවරේ ද? යැයි අසා සිටියේ ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එයට පිළිතුරු වශයෙන් මෙසේ වදාළ සේක.

"අප්පභොගො මහාතණ්හො - ඛත්තියෙ ජායතෙ කුලෙ,
සො ච රජ්ජං පත්‍ථයති - තං පරාභවතො මුඛං".

"අප්පභොගො" රැස් කරන ලද සම්පත් යොදවා නැවත ආදායම් මාර්ගවල නො යෙදීම හේතුවෙන් අල්ප වූ භෝග සම්පත් ඇති බව, **"මහාතණ්හො"** අධික වූ වස්තු තණ්හාවෙන් යුක්ත වීම හා ලද දෙයින් සතුටු නොවීම, **"ඛත්තියෙ කුලෙ"** රජ බව ලැබීමට සුදුසු වූ ක්‍ෂත්‍රිය කුලයෙහි, **"ජායතෙ"** උපන්නේ නමුත්, **"සො "** ඒ ක්‍ෂත්‍රිය කුලයෙහි උපන් අල්ප වූ භෝග සම්පත් ඇති, අධික වූ වස්තු තණ්හාවෙන් යුත්, ලද දෙයින් සතුටු නොවන තැනැත්තා වනාහි **"රජ්ජං"** තමාට හිමි වූ ද,

තමාට නොලැබෙන අන් සතු වූ ද රාජ්‍යය "**පත්‍ථයති**" ප්‍රාර්ථනා කරයි ද, මෙසේ අල්ප වූ ධනයක් ඇති, අය උපදින මාර්ග නැති අධික තෘෂ්ණාවෙන් යුත් ලද දෙයින් සතුටු නොවන්නා රාජ්‍යය පැතීමෙන් තම ස්වල්ප වූ භෝග හා ධනය යුධ භටයින් යෝධයින් ආදීන්ට දී රාජ්‍යයට නො පැමිණම පිරිහෙන්නේ ය. එබැවින් "**තං පරාභවතො මුඛං**" මෙය පිරිහීමට දොරටුවක් යැයි වදාළ සේක.

මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙන් පිරිහීමට හේතු කාරණා අසා දන ගැනීමය පැමිණි ඒ දේවතාවා මේ කරුණු විසිතුන දන ඉගෙනගෙන මෙසේ සිතුවේ ය. මා විසින් පිරිහීමට හේතුවන කරුණු සියයක් දහසක් නමුත් විමසන්නේ ද, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ සියල්ල විසඳන සේක්මය. මා විසින් අසන ලද මේ කාරණා එකක්වත් දියුණුවට කාරණා නොවන්නේමය. මෙම පිරිහීමේ දොරටු සැපයට කාරණා නොවන්නේය. මෙසේ සිතා තවත් ඇසිය යුත්තක් නොදක්නේ පසුතැවීමට පත්ව නිහඬ විය. ඒ සියල්ල දන්නා වූ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනාව අවසන් කිරීමට "**එතෙ පරාභවෙ ලොකෙ**" යන මේ අන්තිම ගාථාව වදාළ සේක.

"එතෙ පරාභවෙ ලොකෙ - පණ්ඩිතො සමවෙක්ඛිය,
අරියො දස්සනසම්පන්නො - ස ලොකං භජතෙ සිව'න්ති.

"**ලොකෙ**" මේ සත්ව ලෝකයෙහි "**එතෙ පරාභවෙ**" මේ කියන ලද විසිතුනක් වූ පරිහානිකර ධර්මයන් "**සමවෙක්ඛිය**" ප්‍රඥාව නැමැති ඇසින් පරීක්‍ෂා කොට දන "**අරියො**" සතර මාර්ග ඵල නිවන අවබෝධ කළා වූ "**අනයෙ න ඉරියතීති අරියො**" යන නිරුක්තිය අනුව විපතට හේතුවන ඉරියව් නො පවත්වයි නුයි "**ආර්‍ය්‍ය**" නම් වූ උතුමෙකු වුව ද, එසේම මාර්ග ඵල නිවන අවබෝධ නො කළා වූ කෙනෙකු වූව ද මෙම පිරිහීමට පැමිණෙන දොරටු යැයි කියන ලද කාරණාවන්ගෙන් වැළකෙයි නම් "**දස්සනසම්පන්නො**" මෙසේ යම් දර්ශනයකින් යම් ප්‍රඥාවකින් පිරිහීමේ දොරටු දක ඒවායෙන් වැළකීමෙන් යුක්ත වූ "**සො පණ්ඩිතො**" ඒ ප්‍රඥාවන්ත තැනැත්තා "**සිවං**" නිර්භය වූ උතුම් වූ උපද්‍රව රහිත වූ "**ලොකං**" දෙව්ලොව "**භජතෙ**" ඇසුරු කරයි, එහි සිත් අලවයි, සුවසේ පැමිණෙයි යැයි වදාළ සේක. දේශනාව කෙළවර පිරිහීමේ දොරටු අසා උපන් සංවේගයට අනුරූප වූ සිහිය ස්ථිර ලෙස පිහිටුවා අප්‍රමාණ

වූ දිව්‍ය බ්‍රහ්ම පිරිසක් සෝවාන්, සකෘදගාමී, අනාගාමී ඵලයන්ට පැමිණියාහුය.

මහාසමය සූත්‍රය, මංගල සූත්‍රය, සමචිත්තපරියාය සූත්‍රය, රාහුලෝවාද සූත්‍රය, ධම්මචක්ක සූත්‍රය, පරාභව සූත්‍රය යන මේ සූත්‍රධර්මයන් දේශනාවන්හි දී රැස් වූ දිව්‍ය බ්‍රහ්ම පිරිස අප්‍රමාණ වූහ. එම දේශනාවන්ගේ කෙළවර ධර්මාභිසමය ලැබූවන්ගේ ප්‍රමාණය සංඛ්‍යා වශයෙන් නො දැක්විය හැකි බව කියා තිබේ.

"යං පත්තං කුසලං තස්ස - ආනුභාවෙන පාණිනො,
සබ්බෙ සද්ධම්මරාජස්ස - ඤත්වා ධම්මං සුඛාවහං

පාපුණන්තු විසුද්ධාය - සුඛාය පටිපත්තියා,
අසොකමනුපායාසං - නිබ්බානසුඛ'මුත්තමං."

(මේ ධර්ම ග්‍රන්ථය රචනා කිරීමෙන්) රැස් කරගන්නා ලද උතුම් කුසල බලයෙන් සියලු සැප ගෙන දෙන්නා වූ ශ්‍රී සද්ධර්මය දැන ඉගෙනගෙන, සුවිශුද්ධ වූ සැප ප්‍රතිපදාවෙන් උතුම් වූ නිර්වාණ සැපයට සියලු සත්වයෝ පැමිණෙත්වා.

සාධු සාධු සාධු